

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

3^E JAARGANG

WOENSDAG 5 JUNI 1918

No. 127

INHOUD

	Blz.
DE INVLOED VAN DEN OORLOG OP FRANKRIJK'S FINANCIËLEN TOESTAND door <i>G. M. Boissevain</i>	489
De War Finance Corporation in de V. S. door <i>I. de B.</i>	490
Samenvoeging der Electriciteitsvoorziening II door <i>prof. F. van Iterson</i>	492
Goudproductie in 1917	495
Organisaties in de V.S., gemoed bij den handel met het buitenland	496
De kolonexport van Engeland	497
De Rijksmiddelen	498
AANTEKENINGEN:	
Uitvoer van den Belgischen Kongo	498
Economische toestand van de Fransche oorlogszône....	498
BOEKAANKONDIGING o. m.:	
Prof. Dr. Paul Arndt: Antwerpen, Rotterdam und die deutsche Rheinmündung	499
INGEZONDEN STUKKEN:	
Regeling van in- en uitvoer van Ned.-Indië door <i>H. Colijn</i>	500
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.....	501
REGEERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED	503
MAANDCIJFERS:	
Postcheque en Girodienst.....	503
Rijkspostspaarbank	503
Overzicht der Rijksmiddelen	503
Emissies	504
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	504—510
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: Mr. G. W. J. Bruins.

WEEKBLAD ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN

Secretaris-Redacteur: G. E. Huffnagel.

Secretariaat: Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam.

Telef. Nr. 3000. Telegr.adres: Economisch Instituut.

Postcheque en girorekening Rotterdam No. 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 12,—. Buitenland en Koloniën f 14,— per jaar. Losse nummers 30 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertentiën f 0,35 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.

3 JUNI 1918.

In de positie van de geldmarkt kwam ook deze week weder geen verandering. Tegen de maandwisseling waren de koersen iets vaster, waar direct daarna was de stemming weder flauwer. De geldruimte is kleiner dan het vorige jaar en de vermeerdering van de buitenlandsche credieten is duidelijk merkbaar, de toenemende stilstand van handel en bedrijf doet echter de geldvraag inkrimpen en vooral het aanbod van

wissels tot particulier disconto wordt steeds geringer. Ook de effectenmarkt toont nog weinig verlevendiging, zoodat de vraag naar prolongatiegeld eveneens nog afnemende is.

De notering opende op 3¼ pCt., liep tegen den laatsten dag der maand op tot 3¼ en 4 pCt. en sloot weder op 3¼ pCt.

De rente voor particulier disconto schommelde tusschen 2½ en 3 pCt. * * *

Op de wisselmarkt heerschte aanvankelijk een vaste stemming. De eerste twee dagen liepen alle koersen sterk op. Londen kwam op 9.64. Berlijn op 40.—. Een bepaalde oorzaak was niet aan te geven. Evenmin was te zeggen waarom daarna de stemming weder omkeerde en de koersen weder even snel daalden, zoodat het slot ongeveer op dezelfde hoogte was als de vorige week.

DE INVLOED VAN DEN OORLOG OP FRANKRIJK'S FINANCIËLEN TOESTAND.

Ik heb hier laatstelijk (in No. 122) medegedeeld, dat, volgens een rapport door Alfred Neymarck, uitgebracht in de Société de Statistique de Paris, de totaal som der Europeesche staatschulden tengevolge van den oorlog gestegen zou zijn van 150 à 160 miljarden francs tot ongeveer duizend milliard. Thans ligt het rapport van Neymarck, getiteld „Les Millions de la guerre” voor mij (April-aflevering van het maandblad der genoemde vereeniging) en word ik daardoor in staat gesteld tot de mededeeling van eenige nadere bijzonderheden betreffende de financiële gevolgen van den oorlog voor Frankrijk.

Ik kan intusschen de opmerking niet weerhouden, dat Neymarck's rapport zeker geen voorbeeld is van een statistisch overzicht. Daarentegen getuigt het in ruime mate van een optimistische opvatting van den stand van zaken in Frankrijk. Immers, naar Neymarck zelf in herinnering brengt, was het Fransche Staatsbudget, dat in 1869 1900 miljoen francs beliep, vóór den oorlog reeds gestegen tot 5 à 6 milliard en er was toen geregeld een deficit tusschen ontvangsten en uitgaven, en nu, zegt Neymarck, zal men moeten rekenen op een budget van ten minste 12 à 13 milliard, en hij voegt er aan toe, dat zeer zeker de zakelijke rentenbelasting plus de algemeene inkomstenbelasting, hoezeer ook verhoogd, niet voldoende zullen zijn om het budget sluitende te maken, maar zeker daaraan nog een kapitaalsbelasting toegevoegd zal moeten worden. Doch Frankrijk zal dat alles gemakkelijk te boven komen. „La France — schrijft hij — redeviendra plus belle et plus glorieuse et plus pissante que jamais. Elle a subi et supporte des charges et des pertes énormes, mais son honneur et sa gloire rayonnent dans le monde” enz.

Wij helpen het den enthustiasten schrijver wenschen, dat dit zoo zijn zal, maar de nuchtere statis-

ticus is hier blijkbaar niet aan het woord. Neymarck baseert zijn gunstige opvatting der Fransche financiën blijkbaar — hij komt op de zaak herhaaldelijk terug — op de groote spaarkracht van de bevolking. Die jaarlijksche besparingen, schrijft hij, bedroegen vóór den oorlog ten minste $1\frac{1}{2}$ à 2 milliard, volgens sommigen zelfs wel drie milliard en zoo zou dan ook, naar door hem berekend is, het totaal bezit aan binnenlandsche en buitenlandsche fondsen in Frankrijk van 1869 tot 1913 gestegen zijn van een kapitaalswaarde van 30 à 33 milliard met een jaarlijksch rendement van 1200 à 1500 millioen, tot een kapitaalswaarde van 110 à 115 milliard met een jaarlijksch rendement van bijkans vijf milliard. (Wat moet op die portefeuille van valeurs mobilières, waarin, gelijk bekend is, de Russische staatschuld en Turkische, Bulgaarsche en Servische staatsfondsen, etc., zulk een belangrijke plaats innamen, verloren zijn!) Goed; maar laat ons eens een oogenblik aannemen, dat de totale jaarlijksche voortbrenging in Frankrijk, het totale jaarlijksche inkomen der bevolking, tengevolge van den oorlog niet achteruit gegaan zal zijn, zoo zou toch het gemelde bedrag der jaarlijksche besparingen, drie milliard in maximum naar wij vernamen, nog slechts voor de helft de vermeerdering der staatsuitgaven dekken, welke Neymarck zelf verwacht. Doch breken wij deze beschouwingen hierbij af en bepalen wij ons verder tot de mededeeling der financieele feiten, welke wij in Neymarck's overzicht vermeld vinden.

De totaalsom der door de regeering in Frankrijk van 1 Augustus 1914 tot 31 December 1917 aangevraagde credieten wordt door Neymarck gemeld te hebben bedragen frs. 106.519.146.079 en de uitgaven, zegt hij, zijn thans gestegen tot frs. 3.300 millioen per maand, zegge tot ruim honderd millioen per dag. Wat die som van ruim 106 milliard beteekent, springt mogelijk het duidelijkst in het oog, wanneer men bedenkt dat, volgens eene vroeger door Leon Say gemaakte berekening, de Fransche staatsuitgaven van 1801 tot 1881 bedragen hebben frs. 138 milliard. Zegge, tegenover in die tachtig jaren 138 milliard, thans in nog niet gansch $3\frac{1}{2}$ jaar 106 milliard. Onder de totaalsom aan uitgaven van 106,5 milliard zouden begrepen zijn geweest plm. 19 milliard aan gewone uitgaven, de renten der staatschuld inbegrepen; blijft 87,5 milliard voor de eigenlijke oorlogsuitgaven. En tegenover de 19 milliard gewone uitgaven slechts 15,3 milliard gewone ontvangsten gestaan hebbende, is voor het deficit op den gewonen dienst hieraan toe te voegen 3,7 milliard. Maakt ruim 91 milliard uitgaven, waarin op buitengewone wijze te voorzien zou zijn geweest.

Over de wijze waarop dit plaats zou hebben gevonden is Neymarck niet goed te volgen, daar zijne opgaven niet sluiten. Men weet echter, dat het geschied is; ten eenre in het binnenland, door uitgifte van vlottende schuld en geconsolideerde staatschuld en door de opname van voorschotten bij de Banque de France; ten andere, door het aangaan van leeningen en crediet-operatiën in het buitenland. Neymarck spreekt van 66,4 milliard in het binnenland en 19,3 milliard in het buitenland opgenomen.

Omtrent de wijze, waarop in Frankrijk de daar opgebrachte millarden gevonden zijn, zegt Neymarck, dat in de laatste een of twee jaren vóór den oorlog de belegging der door besparing beschikbaar geworden kapitalen veel minder is geweest dan gewoonlijk het geval was. Van daar, bij het uitbreken van den oorlog een belangrijk bedrag aan beschikbare middelen, dat, trots den oorlog, ook nog door nieuwe besparingen bleef toenemen. Verder werden voor aanzienlijke bedragen buitenlandsche fondsen in den vreemde gerealiseerd; alleen reeds door bemiddeling der Banque de France zou tot ult. December l.l. voor een bedrag van 211 millioen frs. te gelde gemaakt zijn. Daarnevens werden op groote schaal fondsen aan den Staat in leen afgestaan ten einde dezen tot onderpand

te dienen bij zijn crediet-operatiën; Neymarck spreekt van een totaalbedrag ter waarde van 1800 à 2000 millioen francs.

En eindelijk zouden door de opruiming van aanzienlijke handels- en nijverheidsvoorraden, waaronder ook voor belangrijke bedragen aan oude magazijnsvoorraden, groote kapitalen vrij gekomen zijn; terwijl, ten slotte, tegenover de staatsuitgaven ook, bij particulieren, groote winsten zijn komen te staan.

Vreemd genoeg wordt door Neymarck bij zijne beschouwingen over Frankrijk's financieelen toestand niet gesproken over het totaalbedrag, waarop het nationaal vermogen daar te lande geschat werd en over de beteekenis daartegenover van de oorlogslasten.

Volgens eene berekening in 1908 door Paul Leroy Beaulieu gemaakt, was het nationaal vermogen in Frankrijk per einde 1907 te schatten op frs. 225 milliard 750 millioen. Voegen wij hieraan toe voor de jaarlijksche besparingen in de jaren 1908 tot en met 1913 2500 millioen per jaar, dan brengt ons dit op een totaalsom in 1914 van in ronde som 241 milliard francs. Blijkens de mededeelingen van Neymarck zou dit bedrag, nu reeds, door den oorlog met 91 milliard frs. bezwaard zijn. Nog een ander cijfer is niet minder belangrijk. Vóór den oorlog werd de fransche staatschuld gerekend 31 milliard frs. te bedragen, zij zou nu reeds op het viervoud van dit bedrag gestegen zijn.

Neymarck heeft aan zijne behandeling der Fransche financiën nog eenige beschouwingen toegevoegd over die van eenige andere landen, alsmede een tabellarisch overzicht dienaangaande. Doch die tabel is, ten eenre, niet volledig en bevat, ten andere, cijfers welke klaarblijkelijk gecontroleerd zouden moeten worden. Het gaat dus niet aan, die hier over te nemen.

24-5-'18.

G. M. BOISSEVAIN.

DE WAR FINANCE CORPORATION IN DE V. S.

De nieuwste wet, welke President Wilson in staat moet stellen de oorlogsfinancierkunst zoo juist mogelijk toe te passen, is die tot oprichting dezer maatschappij en werd onlangs door hem geteekend.

Interessanter dan eene volledige opgave der details is wellicht het antwoord op de vragen, om welke redenen dit nieuwe lichaam ontstond, wat het beoogt en wat de gevolgen kunnen zijn en dit formuleerende, moet allereerst op den voorgrond gesteld worden het verschil in financieele ontwikkeling tusschen nieuwe actieve staten als de V. S. en Duitschland en die van oudere ontwikkeling als Frankrijk, Engeland en Nederland.

De laatste hadden niet den haast „to arrive” van de eerste, want zij waren eerder en in rustiger tijden aangevangen met verdienen, sparen en beleggen. Verdiend werd met handel en scheepvaart, de uitbreiding daarvan eischte even weinig kapitaal als de landbouw en de zich eerst langzaam ontwikkelende industrie en zoo werd belegging in effecten, allereerst staatspapieren, een hoofdzaak. Vroeg dus reeds was de bevolking in alle lagen met nationale en internationale effecten vertrouwd, tijdig werden economische maatregelen beraamd en uitgevoerd om groote slingeren op de fondsenmarkt te voorkomen en onder de voornaamste daarvan telden de gelegenheden om effecten te beleenen.

Niet aldus in Duitschland en de V. S. Daar kwam het sparen later, tegelijk met vlugge ontwikkeling eener grootsche industrie en de overgelegde gelden werden met vreugde daarvoor aangewend. Men werd deelhebber in ondernemingen, welke men kende en tot bloei bracht, doch een algemeene kennis van effecten bleef achterwege en het object zelf werd daarom gewantrouwd. Dat wantrouwen was soms wel gerechtvaardigd (we keeren nu geheel tot de V. S. terug), want de financieheeren haalden soms rare stukjes uit, bovendien was New York, het centrum van beurs en effectengedoe, zoo ver buiten den gezichtskring van de meeste Amerikanen, dat zij bij hun geringe bekend-

heid met de wetten en geschiedenis der economie slechts al te gaarne luisterden naar de gele. pers, die alleen slechte dingen van de New Yorksche bankiers te vertellen wist. Zoo vinden we in het congres (parlement) steeds een even domme als fanatieke bestrijding van Wallstreet en zelfs bij de oprichting der Federal Reserve Banks in 1913, toen tengevolge van de crisis van 1907 geheel Amerika een cursus in economie en bankpolitiek had meegemaakt, zooals nimmer ter wereld vertoond, stond de den doorslag gevende democratische partij er op, dat in geen enkel opzicht de nieuwe bankwet haar zegeningen tot Wallstreet en den effectenhandel zou uitbreiden. Alleen wissels mochten de nieuwe circulatiebanken koopen of in beleening nemen; van het bevoorschotten van effecten, dat tot de bevoegdheden der Nederlandsche Bank behoort, was geen sprake en eerst verleden jaar hebben de groote oorlogsleeningen tot een wijziging in de bankwet geleid, waarbij wissels met staatsobligatiën als onderpand tot beleening werden toegelaten. Ook toen nog werd de wissel-fictie behouden.

Koopers van effecten in de V. S. waren hoofdzakelijk de banken, de zeer rijke particulieren, de verzekeringmaatschappijen en de spaarbanken en de gevers van voorschot op effecten behoorden tot dezelfde categorieën en waren nog minder talrijk. Vandaar dat bij plotseling onweer de call-markt te New York direct van streek was. Het welbekende feit, dat te Amsterdam bij een koers van 5 pCt. meestal en bij 6 pCt. te allen tijde, voldoende ruim aanbod van geld voor prolongatie verschijnt, deed zich te New York niet voor. Daar was geen geld te krijgen alvorens de crisis voorbij was.

Nu komt de oorlog en daarmee de onverzadelijke vraag der regeering naar geld. Fluks wordt het geheele Amerikaansche volk geleerd wat effecten zijn en waarom het bezit zoo wenschelijk is en gul, patriotisch en enthousiast als de Amerikanen zijn, teekenen zij voor milliarden dollars, ook degenen, die bovenal met groote inschrijvingen geuren willen en zij die vergeten, dat straks hun contanten als werkkapitaal zullen noodig zijn. Spoedig na de emissies ziet men dientengevolge een groot aanbod en om dat te verminderen, wordt, als hiervoor gezegd, beleening bij de circulatiebanken opengesteld.

Doch de groote regeeringsuitgiften hebben nog andere gevolgen. Zij absorbeeren alle voor belegging beschikbaar kapitaal, nieuwe particuliere uitgiften hebben dus geen kans en om niet achter te blijven bij de door de regeering uitgeoefende dwang tot inschrijven, worden groote posten spoorweg- en industriële obligatiën, gedeeltelijk pas van Europa overgenomen, op de markt geworpen en dalen 10—20 pCt. Schrik, verwarring en critiek vindt men alom en tot de regeering wendt men zich voor redding. Allereerst de industrieën, die de groote oorlogsorders van de regeering gaarne willen uitvoeren, doch niet weten hoe zoowel de plotseling zwaar toegenomen belastingen te betalen en de verhoogde dividenden uit te keeren als tegelijk reuzensommen voor nieuwe gebouwen en machines betaald moeten worden. Verder de spaarbanken, welke reserves steeds te klein waren, omdat te hooge rente vergoed werd ($\pm 4\%$), die bij de huidige koersen hun effecten alleen met groot verlies kunnen verkoopen en welke inbreng beduidend vermindert. Ten leste de brand- en levensverzekeringmaatschappijen die ten slotte evenals de spaar- en andere banken, gemachtigd worden om hun effectenbelangen tot hooger prijs dan de lage beurskoersen op de balans te brengen.

Zoo komt uit alle richtingen aandrang tot de regeering en het resultaat harer overwegingen is de War Finance Corporation. Feitelijk om dezelfde reden als in Duitschland de Darlehenskasse ontstaat, n.l. om solied onderpand voor beleening geschikt te maken en beleeningsgeld te creëren, komt hier deze Corporation tot stand (al zijn natuurlijk vele verschil-

len op te merken), terwijl men in de andere landen daarvoor geen noodzaak vindt, aangezien de bestaande gelegenheden voldoende zijn.

Voor haar besluit had de regeering van Wilson nog deze reden. Zij heeft onlangs het vrije emitteeren stop gezet en alle uitgiften boven \$ 100.000 gaan thans ter keuring naar een regeeringscommissie, welke overweegt of de emissie al of niet „is compatible with the interest of the U. S.” De regeering gaat n.l. uit van de volgende juiste redeneering. Er is slechts een beperkt aantal arbeiders in de V. S. en dit aantal wordt door de legeruitbreiding steeds kleiner en te klein voor het handhaven van luxe-industrieën. Uitbreiding van industrie, wat beteekent het overbrengen van arbeiders van een industrie naar een andere, mag dus alleen plaats vinden, als het belang van het land het eischt. En wat hier van de arbeiders gezegd is, geldt ook voor de meeste grondstoffen. Maar zich op dit standpunt plaatsende, moet de regeering ook over de middelen beschikken om die gewenschte uitbreidingen mogelijk te maken, ook indien een publieke emissie om andere reden onmogelijk is.

Wat nu is de inhoud der wet? De Corporation wordt opgericht met een kapitaal van maximaal \$ 500.000.000 te storten door de regeering. Zij mag obligatiën uitgeven tot een maximum van \$ 3.000.000.000 met een looptijd van een tot vijf jaar, welke echter geen garantie der regeering dragen. Zes maanden na einde van den oorlog zal zij in liquidatie treden. Het bestuur wordt gevormd door den Minister van Financiën en vier directeuren.

De werkkring wordt omschreven in artikel 7, 8 en 9. Het eerste behandelt de voorschotten, te verlenen aan banken tot een bedrag van 75 pCt. van de voorschotten, die zij op hun beurt verleend hebben aan oorlogsindustrieën of van de bedragen aan effecten, door hen van deze industrieën sedert 6 April 1917 gekocht. Dit voorschot kan tot 100 pCt. stijgen, indien 33 pCt. zekerheid van anderen aard aan het onderpand wordt toegevoegd, welk onderpand moet bestaan uit alle zekerheid, welke de industrie aan de bank ter hand stelde. Van rente op deze voorschotten wordt niets gezegd. De maximum duur bedraagt vijf jaar.

Volgens artikel 8 kunnen spaarbanken, benevens „building and loan associations” met voorschotten geholpen worden voor maximaal een jaar, indien deze voorschotten zijn „necessary or contributory to the prosecution of the war or important in the public interest” en vergezeld worden van 133 pCt. onderpand. De rente zal minstens 1 pCt. boven bankdisconto bedragen.

Artikel 9 zegt ten slotte, dat in exceptioneele gevallen, d.i. indien zij bij banken en geldschietters niet „upon reasonable terms” terecht kunnen, de oorlogsindustrieën direct bij de Corporation mogen aankloppen. De rente is geregeld als in artikel 8, op het onderpand behoeft echter slechts 25 pCt. surplus gegeven te worden, terwijl de leening niet grooter mag zijn dan $\frac{1}{2}$ van het totaal van obligatie- en aandelenkapitaal van den debiteur. Het maximum bedraagt hier wederom vijf jaar.

Artikel 10 stelt het maximum van ieder voorschot der Corporation vast op 10 pCt. van haar uitgegeven kapitaal.

Artikel 11 machtigt de Corporation tot het handel drijven in Amerikaansche „Kriegsanleihen”. Het blijkt niet of zij moet helpen om de markt daarin te steunen.

Artikel 12 geeft haar het recht haar obligatiën aan iedereen „publicly or privately” te verkoopen.

Ook kunnen obligatiën in vreemde munt uitgegeven worden, n.l. zoowel in vreemde munt alleen, als in vreemde munt en tevens in dollars luidende. Deze bepaling is het uitvloeiende van het disagio, waaronder de dollar, mede tengevolge van zijn marriage de raison met het pond sterling, gebukt gaat. De Amerikaansche importeurs lijden dientengevolge groote verliezen,

moeten hun prijzen sterk verhoogden en hopen nu hun buitenlandse verkoopers tot het accepteren dezer bonds te kunnen bewegen. Wie per saldo het verlies zal lijden, indien rente en/of hoofdsom betaald moeten worden ten tijde dat het disagio nog voortduurt, is nog niet uitgemaakt, maar zeker zullen importeurs hun best doen, dat tekort op de Corporation te schuiven. In verband hiermede is voor de buitenlandse verkoopers — o.a. onze indische producenten — artikel 16 van belang, dat een beschrijving van de belastingen geeft, waaraan de bonds onderworpen zijn.

Artikel 13 regelt het onderbrengen van de bonds der Corporation bij de Federal Reserve Banks. Deze mogen alleen in disconto nemen een promesse van de bij haar aangesloten banken, waaraan de bonds der Corporation als zekerheid gehecht zijn. Bovendien bedraagt de rente 1 pCt. boven het handelsdisconto en door deze maatregelen hoopt men het disconteren binnen de perken te houden.

Artikel 19 eischt de indiening van kwartaals-rapporten aan beide Parlementshuizen.

Ten slotte de vraag, wat zullen de gevolgen zijn. Een algemeen antwoord is daarop gemakkelijk te geven met de woorden: „Dat zal van het beheer afhangen.” Indien de Corporation zich passief houdt, d.w.z. geen aanvragen uitlokt, doch ze afwacht, de beperkingen, in de wet neergelegd, streng toepast en hare negatieve beslissingen met opgave van redenen publiceert, dan zullen banken en industrie niet alleen spoedig weten welke politiek het bestuur volgt, maar ook overtuigd worden, dat zonder bijzonder steekhoudende gronden geen geld te krijgen is.

Doch beseffende hoe groot Amerika is, hoe moeilijk het valt iedere aanvraag uit dat wijde gebied streng te beoordeelen, hoe goedgehartig en inschikkelijk de Amerikaan graag is, speciaal waar hij over eens anders geld te beschikken heeft, hoe de politieke actie van parlementsleden aangewend en hoe iedere aanvraag met de patriotische bazuin ingezet zal worden, dan begrijpt men, dat terecht hier en daar vrees gekoesterd wordt, dat een te groote uitbreiding het gevolg van de pas geschapen faciliteit zal zijn. Want al is het niet voor tegenspraak vatbaar dat de oorlog dringend eischt, dat de gelegenheid tot beleening van effecten toeneeme, zoo is het aantal ondernemingen, dat zich tot „oorlogsindustrieën” rekent, zóó groot, dat een stortvloed van aanvragen verwacht mag worden. Voor de scheepswerven en spoorwegmaatschappijen is bij afzonderlijke wetten gezorgd, doch ook de fabrieken van ijzer, staal, ammunitie, lederwerk, wapenen, kleding, enz. de houtaankappen, de fabrieken van electrisch licht en kracht, de mijnen, de gas- en petroleumbronnen enz. enz. dragen thans hun deel bij, of gelooven het in ieder geval, „to make this world safe for democracy” en hebben dus recht op de middelen, noodig om hun rol te spelen. En liefst een zoo groot mogelijke rol.

Een andere aan de hand gedane oplossing was, dat de Regeering zelf en direct de noodige bedragen te leen zou geven. Daartoe is het echter niet gekomen, waarschijnlijk omdat men de toch reeds hooge bedragen der Liberty Loans sparen wil en wijl men hoopt op deze wijze in de obligatie der Corporation een belegging te creëren, die zelfs „the most timid investor” zal aantrekken.

Indien alle plus minus 26.000 banken der V. S. bij de Federal Reserve Banks waren aangesloten en indien zij allen hun credieten zooveel mogelijk in acceptvorm gegoten hadden, zoodat het papier bij de Reserve Banks disconteerbaar was, indien verder de Regeering de Sherman-wet niet op de spits gedreven had, zoodat de handels- en industriele lichamen zich vrijelijk hadden kunnen combineeren en financieel sterk maken en indien ten slotte de enghartige politiek der Interstate Commerce Commission een tegenovergestelde geweest ware, zoodat de spoorwegen zich hadden kunnen uitbreiden en tot bloei waren geko-

men, ja, dan zou misschien nu plotseling niet zoo geweldig veel kapitaal voor hoognoodige uitbreiding vereischt zijn.

Dat die groote uitbreiding later slechte gevolgen zal hebben, is even zeker als dat zulks voor Europeesche landen geldt; of de V. S. dientengevolge een zware crisis zullen doormaken als later de consumptie tot het normale peil en daaronder terugloopt, zal niet het minst afhangen van het beleid van het bestuur der Corporation.

I. D. B.

SAMENVOEGING DER ELECTRICITEITS-VOORZIENING.

II.

Na de inleiding in het vorig nummer, gaan wij bij onze beschouwing van de wenschelijkste organisatie der electriciteitsvoorziening in Nederland nu voort met de behandeling der reeds genoemde vraag: zuiver overheidsbedrijf, dan wel naamlooze vennootschap met de meerderheid der aandeelen in het bezit der overheid.

Over den gemengd openbaren en privaatrechterlijken bestuursvorm kan men kort zijn. Deze vorm zal hier te lande niet eens bij het Nederlandsch hoogovenbedrijf, staalfabriek en -pletterij worden toegepast. De Staat krijgt daarbij niet meer aandeelen dan noodig is om een vinger in de pap te hebben. Uit vrijen wil wordt het gemengd bedrijf nimmer gekozen. Toen het wetsvoorstel omtrent de verleening der Djambi-concessie aan de Kon. Ned. Petroleum Mij. tegen de klip der Staatsexploitatie schipbreuk leed, scheen het gemengd bedrijf een Brest-Litovsk, waar de voorstanders van particulier en staatsbedrijf met elkander moesten samenkomen.

In Duitschland is deze bedrijfsvorm vrij algemeen, ¹⁾ evenwel blijkt ze, wanneer men het nagaat, ook daar alleen dan te zijn gekozen, wanneer de twee partijen niet op andere wijze tot overeenstemming wisten te komen. In den regel was de particuliere electriciteitsmaatschappij des te eerder tot dezen vorm van samenwerking bereid, omdat ze daarbij vaak een voorkeur bij levering van electrische machines kon bedingen, hetgeen feitelijk voor haar de hoofdzak is.

Men behoeft geen profet te zijn om te voorspellen, dat, al is de gemengde bedrijfsvorm bij ons een mode-gril, de strijders daarvoor hun kruis vergeefs verschieten.

Blijft dus de strijd tusschen de naamlooze vennootschap met de overheid in het bezit der aandeelen of het zuivere overheidsbedrijf. De provincies Noord-Brabant, Limburg, Gelderland, Utrecht spraken zich uit voor den eersten vorm. Groningen, Friesland, Noord-Holland, Zeeland, alsmede al onze groote Gemeenten gaven aan het zuivere overheidsbedrijf de voorkeur.

Adviseur, directeur en commissarissen zijn in den regel voor den privaatrechterlijken bestuursvorm. Al blijkt bij vele gemeentelijke gas- en electriciteitsbedrijven wel dat het anders kan, zoo liggen bij de kleine Gemeenten de voorbeelden van kleingeestig, onzaakkundig en bedilziek meebesturen der volksafgevaardigden zóó voor het grijpen, dat terecht bij velen een afkeer tegen den publiekrechtelijken bestuursvorm ontstond. Hiermede is geenszins bewezen, dat het overheidsbedrijf niet zoo kan worden ingericht, dat de politiek er zooveel mogelijk uit geweerd wordt, den directeur, zoolang hij goed is, de vrije hand gelaten wordt, zoodat in voortvarend en zakelijk bestuur zijn werkkraft en talenten zich ten volle kunnen ontplooiën.

De waarborg van beschikkingsvrijheid is in den privaatrechterlijken bestuursvorm niet te zoeken. Wie kent niet de naamlooze vennootschappen, waar de commissie van dagelijksch toezicht of een gedelegeerd commissaris de lakens uitdeelt en den directeur tot

¹⁾ Passow. Die gemischt privaten und öffentlichen Unternehmungen auf dem Gebiete der Elektrizitätsversorgung. 1912.

een ondergeschikt ambtenaar verlaagt? Dat de naamloze vennootschap voor het overheidsbedrijf ongeschikt is, blijkt uit de wet zelve. In artikel 54 schrijft het wetboek van koophandel voor, dat geen der vennoten meer dan zes stemmen voor zich zelve zal mogen uitbrengen. Dat vóór een aandeelhoudersvergadering de provincie hare aandeelen tijdelijk vervreemdt en stroomannen opdraagt voor haar te stemmen, kan niet anders dan als een wetsontduiking worden aangemerkt, die bij een openbaar college een zeer bedenkelijke zijde heeft, omdat niet steeds met zekerheid kan worden vastgesteld of de stroomlieden wel zonder schulden zijn en de kans op beslagneming hunner aandeelen dus is buitengesloten. In elk geval mogen de gelden der gemeenschap ook niet tijdelijk worden vervreemd.

In nog zonderlinger licht treedt deze bestuursvorm wanneer, zooals is voorgekomen, van commissarissen de schriftelijke verklaring werd verlangd, dat zij zouden stemmen, zooals Gedeputeerde Staten zullen voorschrijven. De rechtsgeleerde raadsman der provincie, die dit had uitgevonden, heeft wel bewezen, dat de vorm der naamloze vennootschap voor het bestuur van openbare ondernemingen toch wel te rekbaar is. Dacht hij wel aan de artikelen 1371 en 1373 B.W.?

Terecht wordt in vele kringen de herziening van de wet, die aan de aandeelhouders zoo weinig waarborgen geeft, urgent geacht. Verwacht mag worden, dat wanneer die herziening tot stand komt, deze bestuursvorm voor overheidsbedrijven geheel onbruikbaar wordt en moet verdwijnen.

Maar ook thans is het behoorlijker de beoogde zelfstandigheid door passende middelen te bereiken. Men dient zich aan te sluiten bij de opvattingen van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland, die bij de oprichting van hun electriciteitsbedrijf, tegen hun adviseurs in, den publiekrechtelijken bestuursvorm aanbevelen met de woorden:

„Als juist beginsel meenen Ged. Staten ook thans nog voorop te mogen stellen, dat de overheid, die als zoodanig wil optreden, daartoe overheidsmiddelen dient te bezigen en alleen indien daartegen zeer overwegende, onomstootelijk vaststaande bezwaren bestaan, een vorm moet kiezen, die niet voor haar, maar slechts voor particulieren in het leven is geroepen.”

Beter dan de N.V. ware voor de intercommunale, aanstonds voor de interprovinciale electriciteitsvoorziening, de coöperatieve ondernemingsvorm geschikt. Artikel 2 van de wet van 1876 past volkomen op het gezamenlijk exploiteeren van een electriciteitsbedrijf, dat aan de deelnemende gemeenten stroom toevoert. Bestuurshandelingen en contróle zijn voldoende openbaar, waar de bemoeiing der gemeenteraadsleden zich beperkt tot het aanwijzen van een vertegenwoordiger der Gemeente in het bestuur, zal invloed van de kiezers op den dagelijkschen gang van zaken zijn buitengesloten en wordt aan den directeur voldoende zelfstandigheid gelaten.

Wordt eindelijk het ontwerp tot wijziging van art. 121 en 122 der Gemeentewet,¹⁾ tot wet verheven, dan is een nieuwe bedrijfsvorm geschapen, die voor intercommunale electriciteitsbedrijven bij uitstek passend is. In de Memorie van Toelichting ziet men onzen minister-filosoof op zijn best, waar hij schrijft:

„De naamloze vennootschap, de vorm, thans gekozen voor de organisatie der intercommunale bedrijven, is niet alleen niet in staat eene behoorlijke behartiging van het publiek belang te waarborgen, maar zij bedreigt de gezonde ontwikkeling van ons publiek leven.”

„De naamloze vennootschap, uit haren aard eene vermogensassociatie, heeft geen ander doel dan de vruchtbaar-making van het kapitaal. De algemeene vergadering is eene vertegenwoordiging van het kapitaal en de besluiten van het bestuur ten aanzien van het bedrijf vinden alleen rechtvaardiging in commercieele motieven. De naamloze ven-

nootschap ontbeert regeeringsbevoegdheid en verdraagt zich niet met publieke contróle van bestuursdaden.”

„Eene gezonde ontwikkeling van ons publiek recht eischt daarom niet alleen dat de weg naar publiekrechtelijke regeling worde geopend maar dat, waar duurzaam bestuur noodig is en de belangen niet slechts van de betrokken gemeenten als zoodanig, maar ook de belangen der ingezetenen rechtstreeks bij de regeling betrokken zijn, de weg der naamloze vennootschap worde gesloten.”

Doch feitelijk is voor een goeden gang van zaken de rechtsvorm hijzaak. De waarborgen tegen ongewenscht meebesturen door onverantwoordelijke politieke partijleiders, moet men leggen in de instructie voor den directeur en de regeling van het toezicht. Voor den bloei en de uitkomsten van het bedrijf zijn de bekwaamheid, werkkraft en karaktereigenschappen van den directeur beslissend.

De electriciteitsvoorziening van Nederland is aan al deze bestuursvormen reeds ontgroeid. Hunne bespreking had slechts plaats om de slotsom, die straks komt, des te scherper te kunnen trekken. De groote strijd waarom het gaat, is of de electriciteitsvoorziening centraal door het staatsgezag geregeld moet worden, of dat, zooals de regeeringsadviseurs en de centrale-directeuren voorstaan, de vereeniging van centrale-directeuren het aangevezen lichaam is om het vraagstuk der electriciteitsvoorziening tot oplossing te brengen.

Zoowel door de Maatschappij van Nijverheid als door de afdeling voor electrotechniek van het Koninklijk Instituut van Ingenieurs, is er bij de Regeering op aangedrongen, dat een Electriciteitsraad worde ingesteld, een onafhankelijk college van hoogstaande persoonlijkheden, dat aan de Regeering advies kan geven omtrent het voor de algemeene welvaart zoo hoogst belangrijke probleem. Waar in het wetsontwerp tot voorbereiding van de overneming der spoorwegen de instelling van een Spoorwegraad wordt aangewezen en waar omtrent werking en instructie van den Mijraad reeds over gunstige ervaring wordt beschikt, is het verwonderlijk en werkt het ontstemming, dat voor deze gelijksoortige, doch voor de toekomst zoo veel belangrijker taak van overheidszorg tot heden een wetsvoorstel tot instelling van een Electriciteitsraad achterwege bleef. De bedoelde moties heeft de Regeering op te vatten als uitingen tot algemeene afkeuring van haar beleid op het gebied der electriciteitsvoorziening.

* * *

Voor de electriciteitsvoorziening van ons land, een technisch vraagstuk van meer belang dan de droogmaking van de Zuiderzee of de kanalisatie van de Maas, is in de allereerste plaats van gewicht hoe de brandstofvraag moet worden opgelost. Bij deze allesoverwegende moeilijkheid zou, als het noodig was, voor inbezitneming der particuliere mijnen en in ontginning brengen van de Peelvelden niet mogen worden teruggedeinsd.

Afhankelijk als zij zijn van het buitenland voor hunnen steenkoolaanvoer, zullen de bestaande gemeentelijke en provinciale centralen bij de electriciteitsopwekking een ondergeschikte rol gaan spelen. Bovendien zijn zij bij den tegenwoordigen stand der techniek niet langer op hun plaats. Alom in het buitenland en ook bij ons, breekt het inzicht baan, dat de elektrische stroom in hoofdzaak daar moet worden opgewekt, waar hij, zooals bij mijnbedrijven, hoogovens, chemische fabrieken tegen lagen prijs als bijproduct verkregen wordt. Waar waterkraft beschikbaar is, ligt het voor de hand, dat niet het water, doch de elektrische energie wordt overgebracht. In Duitschland zal terecht over eenige jaren in de electriciteitsbehoefte voor een zeer groot deel door Staatscentrales, in de bruinkoolvelden opgericht, worden voorzien, doch ook overigens blijkt algemeen, dat bij de groote hoeveelheden stroom, welke in de

¹⁾ Ontwerp van Wet, ingediend 1 Maart 1915. Bijlagen Staatscourant 315.

toekomst zullen worden verbruikt, de spoorwegnetten niet met het vervoer der voor de opwekking vereischte brandstof moeten worden belast.

Door de Vereeniging van Centrale-directeuren, aan wié de Regeering de zaak overliet, is niet de directie der Staatsmijnen, wel de Generale Staf, die allicht bezwaren maakt, omtrent het vraagstuk der stroomlevering van uit Zuid-Limburg geraadpleegd. Op de beteekenis van het Nederlandsch mijngebied voor de electriciteitsvoorziening van ons land, die wellicht onvoldoende wordt erkend, zij daarom openlijk gewezen.

De betrekkelijk lage prijs, waartegen de stroom door de centrales thans geleverd wordt, is uitsluitend te danken aan de omstandigheid, dat de Nederlandsche mijnen de steenkool afgeven tegen een prijs, die het vierde deel bedraagt van wat voor buitenlandsche kolen wordt betaald.

De groote hoeveelheden minderwaardige brandstof, kolenslik, koolsteen en wasscherijsteenen zullen doelmatic in generatoren kunnen worden vergast. Door den bouw van cokesovens, in een deel waarvan voor eenige weken het vuur is aangelegd, is met de rationeele verwerking van steenkool door de Staatsmijnen een bescheiden stap in de goede richting gedaan. De cokesovengassen worden aan de electriciteitsopwekking dienstbaar gemaakt.

Naar schatting zullen in het mijngebied alleen uit de minderwaardige of onvervoerbare brandstoffen, zooals kolenslik, cokesovengassen, koolsteen en bruinkool, per jaar ongeveer 200.000.000 K.W.U. meer kunnen worden opgewekt dan de mijnen voor eigen gebruik noodig hebben. Door het verstoken van goede steenkool of het vergassen in generatoren kan deze hoeveelheid vrijwel onbegrensd worden opgevoerd.

De economische beteekenis van onafhankelijkheid van het buitenland in de electriciteitsvoorziening kan niet scherp genoeg in het licht worden gesteld. Niet alleen worden daardoor jaarlijks een honderd miljoen gulden voor het land behouden, doch al dat geld wordt in binnenlandsche circulatie gebracht en komt aan bouwbedrijven, fabrieksrijverheid en handel geheel ten goede.

Voor de Limburgsche mijnen beteekent deelneming aan de electriciteitsvoorziening van Nederland een afzetgebied voor de minderwaardige of onvervoerbare brandstoffen. In normale tijden is de winstmarge op den kolenverkoop zoo gering, dat niets kan worden gemist, wat de inkomsten verhoogt. En mocht de electriciteitslevering zoo'n vlucht nemen, dat door de mijnen werkelijk winst zou worden gemaakt, dan bedenke men, dat tegen dien tijd de Staatsmijnen verreweg het meeste daarvan opstrijken en dat in deze onderneming de Staat zelve de eenige aandeelhouder is.

* * *

Wat thans te doen staat komt voorloopig daarop neer, dat enkele bovengrondsche hoogspanningsleidingen worden aangelegd ter koppeling van de belangrijkste centra van electriciteitsopwekking en -verbruik en dat er een lichaam in het leven geroepen wordt om het gebruik dier leidingen te regelen, een lichaam, dat de macht moet hebben den stroom daar te koppelen, waar zulks in het algemeen belang voordelig is en toe te voeren naar de centra waar behoefte aan stroom bestaat en van waaruit de stroom verder wordt verdeeld. De centrale-directeuren zegen terecht in hun rapport, dat dit hoogspanningsnet met wijde mazen en de daarop werkende stations onder één beheer moeten staan. Het algemeen belang vereischt, dat en het beheer, en de aanleg dezer werken van de electriciteitsmaatschappijen en -bedrijven naar den Staat worden overgebracht.

De tijd is rijp om tot de oprichting van een Staats-electriciteitsbedrijf voor den aanleg en het beheer der intra-provinciale ultra-hoogspanningsleidingen over te gaan. Het is ook niet meer noodig nog een Staats-

commissie de zaak te laten onderzoeken. Immers de bij uitstek bevoegde Staatscommissie in 1911 door Minister Talma geïnstalleerd, bracht in 1914 haar rapport uit, waarin als hoofdconclusie hetzelfde werd voorgesteld: „Het Rijk beginne met den aanleg van de lijn Heerlen-Helmond”.

Tegen de uitoefening van dit bedrijf van staatswege kunnen geen ernstige bedenkingen worden aangevoerd. Waar groote bezuiniging in de kosten van opwekking en de verdeeling van de electricische energie te verwachten zijn door ingrijpen van het centraal gezag, mag deze openbare zaak niet langer aan plaatselijke besturen worden overgelaten. Het is er mede als met aanleg en onderhoud van verkeerswegen, betonnings- en bebakeningsdienst, posterijen en telegrafie, welke thans nagenoeg overal van staatswege worden ingericht en beheerd.

Wanneer eenmaal ook hier te lande bij de Staatsbedrijven dergelijke hervormingen zullen zijn aangebracht als H. J. E. Wenckebach aan de Regeering aanbeveelt voor de Gouvernementsbedrijven in Nederlandsch-Indië en wanneer ook bij ons eindelijk, voor zooverre noodig, de verbeteringen worden aangebracht, waartoe in Pruisen de enquête naar den gang van zaken bij de Pruisische Staatsmijnen leidde, dan zullen ernstige bezwaren, die thans nog tegen staatsbedrijven kunnen worden aangevoerd, zijn weggeruimd. Hen, die uit tegenzin voor elk staatsbedrijf de zaak zou willen tegenhouden zij ter lezing aanbevelen het artikel in „De Economist” van Maart 1901 door J. L. Cluysenaar geschreven, dien niemand voor een onbezonnen voorstander van staatsexploitatie zal houden, welk artikel bij gelegenheid van de indiening van het wetsontwerp betreffende de exploitatie van staatswege van steenkolenmijnen in Limburg verscheen en dat reeds helder aangaf in welke fouten de overheid bij de inrichting van een staatsbedrijf niet mag vervallen.

Ten slotte een woord ter opwekking om met de uitvoering der werken niet te talmen. Wanneer de kapitalen- en menschenverslindende oorlog voorbij zal zijn, komt ook voor Nederland na een korten opbloei een geweldige inzinking van handel en industrie. Hoe meer kapitaal in den tijd van welvaart in productieve werken zal zijn vastgelegd, des te beter zal zich de zich ontwikkelende Nederlandsche industrie door de moeilijke tijden heenslaan. Nu het wel vaststaat, dat steenkolen schaarsch en duur zullen blijven en in Duitschland, Engeland en Frankrijk de electriciteitsvoorziening uitstekend zal worden ingericht, wordt ook hier eene goede electriciteitsvoorziening een levensfactor voor ons volksbestaan. Immers ook Nederland is snel op weg een industrieland te gaan worden.

Thans is het de tijd de zaak ter hand te nemen. Juist in de laatste jaren vóór den oorlog was een der grootste schreden tot de ontwikkeling der electrotechniek gedaan. De bedrijfszekere ultra-hoogspanningsleidingen waren geschapen. Alleen aan het tekort aan materialen en arbeiders is toe te schrijven, dat in Europa niet, zooals in Amerika, de aanleg van dergelijke leidingen snel plaats vindt.

Mogen de kosten een bezwaar zijn? De vraag te stellen staat gelijk met de beteekenis van spoorwegen, telegraafnet, havens, voor de algemeene welvaart te ontkennen. Vreest men verhooging der belastingen, dan zij geantwoord: belastinggelden voor blijvende werken, goed besteed, maken een land rijk.

Door oorlogswinst of oorlogszorgen worden alle lagen van ons volk verslapt. Alleen de krachtsinspanning, noodig voor de uitvoering van groote werken op technisch gebied, zal genezing kunnen brengen en de grondslagen kunnen leggen, waarop het geestelijk en stoffelijk welzijn van de na ons komende geslachten zal worden opgebouwd.

F. VAN ITERSON.

Heerlen, 1 April 1918.

GOUDPRODUCTIE IN 1917.

Evenals verleden jaar — 2 Mei 1917, blz. 326 — geven wij ook thans enkele nadere cijfers omtrent de goudproductie in het afgelopen jaar, voor zoover die op het oogenblik ter beschikking zijn. De nog steeds toenemende beteekenis, die terecht aan de verschillende met het goud samenhangende vraagstukken wordt gehecht, doet ons ook thans uitvoeriger zijn dan anders wellicht het geval zou zijn geweest. Voor nadere bijzonderheden wat vroegere jaren betreft zij intusschen naar het artikel van verleden jaar verwezen.

Hieronder volgt in de eerste plaats in cijfers de productie sedert 1851, in onderstaand diagram in beeld gebracht.

£	£	£
1851.. 17.200.000	1874.. 22.950.000	1897.. 48.509.000
1852.. 36.550.000	1875.. 22.700.000	1898.. 58.949.000
1853.. 31.090.000	1876.. 22.540.000	1899.. 63.027.000
1854.. 25.490.000	1877.. 23.830.000	1900.. 52.312.000
1855.. 27.015.000	1878.. 22.020.000	1901.. 53.630.000
1856.. 29.520.000	1879.. 21.400.000	1902.. 60.975.000
1857.. 26.655.000	1880.. 22.130.000	1903.. 67.337.000
1858.. 24.930.000	1881.. 21.150.000	1904.. 71.380.000
1859.. 24.970.000	1882.. 20.500.000	1905.. 78.143.000
1860.. 23.850.000	1883.. 20.640.000	1906.. 82.707.000
1861.. 22.760.000	1884.. 20.830.000	1907.. 84.857.000
1862.. 21.550.000	1885.. 21.250.000	1908.. 90.995.000
1863.. 21.390.000	1886.. 21.430.000	1909.. 93.302.000
1864.. 22.600.000	1887.. 21.735.000	1910.. 93.544.000
1865.. 24.040.000	1888.. 22.644.000	1911.. 94.930.000
1866.. 24.220.000	1889.. 25.375.000	1912.. 95.783.000
1867.. 22.805.000	1890.. 24.421.000	1913.. 94.494.000
1868.. 21.945.000	1891.. 26.846.000	1914.. 90.208.000
1869.. 21.245.000	1892.. 30.134.000	1915.. 96.525.000
1870.. 21.370.000	1893.. 32.363.000	1916.. 94.563.000
1871.. 25.400.000	1894.. 37.229.000	1917.. 88.000.000
1872.. 24.200.000	1895.. 40.843.000	
1873.. 23.600.000	1896.. 41.559.000	

Uit deze cijfers blijkt reeds, dat de totale productie voor 1917 op niet minder dan £ 6,5 miljoen lager gesteld wordt dan in 1916, dat op zich zelf reeds £ 2 miljoen bij 1915 achterbleef. De productie is hiernede weder gedaald tot een cijfer beneden £ 90 miljoen, de grens, die men in 1908 definitief overschreden waande.

De Statist, aan wie bovenstaande cijfers ontleend

zijn, geeft voor de laatste vier jaren de volgende specificatie:

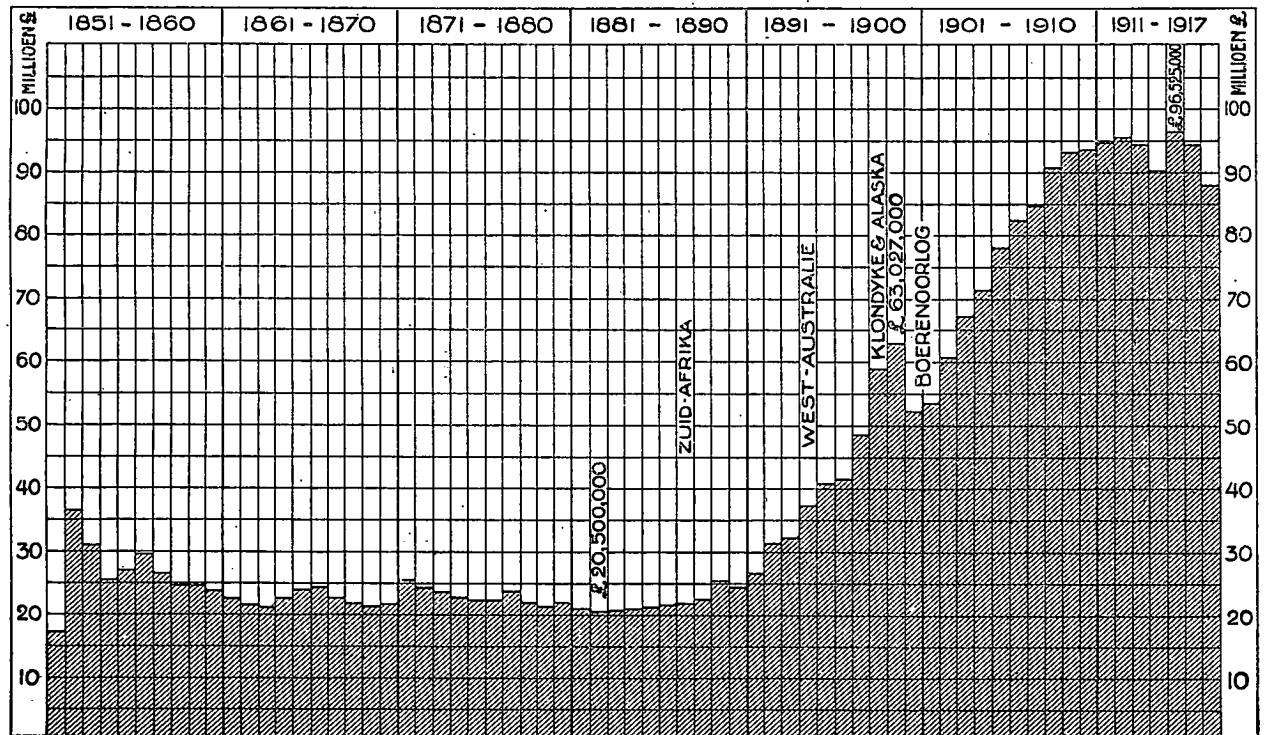
	1917 £	1916 £	1915 £	1914 £
Transvaal .	38.323.921	39.485.000	38.627.500	35.588.000
Rhodesia .	3.495.353	3.895.000	3.813.000	3.580.000
W.-Afrika .	1.529.970	1.615.000	1.706.500	1.727.000
Tot. Afrika	43.349.244	44.995.000	44.147.000	40.895.000
W.-Austral.	4.121.700 ¹⁾	4.508.500	5.140.000	5.237.300
Queensland	774.800 ¹⁾	914.000	1.061.000	1.059.700
Victoria .	869.400 ¹⁾	1.080.000	1.398.000	1.755.200
N.Z.-Wales	361.400 ¹⁾	459.000	563.000	528.900
Z.-Australië	21.200 ¹⁾	35.500	30.000	36.300
N. Zeeland	1.189.200 ¹⁾	1.199.000	1.694.000	895.400
Tasmania .	63.700 ¹⁾	112.000	78.000	111.500
Tot.Austral.	7.401.400 ¹⁾	8.308.000	9.964.000	9.624.300
Indië . . .	2.213.800	2.295.000	2.366.000	2.340.000
Canada . .	3.174.586	3.952.500	3.900.000	3.230.000
Tot.Br.Rijk	56.139.030	59.550.500	60.377.000	56.089.300
Ver. Staten	17.344.100	19.012.500	20.300.000	19.500.000
Mexico . .	2.500.000 ²⁾	2.500.000 ²⁾	1.348.000 ²⁾	984.000 ²⁾
Rusland .	4.000.000 ²⁾	5.500.000 ²⁾	6.000.000 ²⁾	5.873.000 ²⁾
And. landen	8.000.000 ²⁾	8.000.000 ²⁾	8.500.000 ²⁾	7.762.000 ²⁾
Totaal . .	87.983.130	94.563.000	96.525.000	90.208.300

¹⁾ Voorloopige schattingen van het mijndepartement in New South Wales.

²⁾ Schattingen, wat 1914 en 1915 betreft, in hoofzaak afkomstig van den Amerikaanschen Director of the Mint, voor de latere jaren van de Statist zelf.

Uit deze cijfers blijkt in de eerste plaats, dat de Zuid-Afrikaansche productie, die in 1916 haar record behaalde, thans ruim £ 1,5 miljoen achteruit is gegaan. Australië toont eveneens een vermindering van £ 900.000, Canada van bijna £ 800.000, de Vereenigde Staten van ruim £ 1,6 miljoen en Rusland een getaxeerde vermindering van £ 1,5 miljoen. Voor Mexico acht de Statist zich gerechtigd hetzelfde benaderingscijfer te nemen als ten vorigen jare. Sedert September 1916 is krachtens Regeeringsvoorschrift de mijnbouw hervat en er is geen reden om aan te nemen, dat de resultaten in 1917 belangrijk achter zouden zijn gebleven bij die van het voorafgaande jaar. In de laatste jaren, aan de revolutie voorafgaand, was de productie ongeveer het dubbele. De taxatie van £ 8 miljoen voor de overige landen is natuurlijk voor een groot deel op vermoedens gebaseerd. De

DE WERELDPRODUCTIE VAN GOUD SEDERT 1851

Statist-redactie motiveert haar door er op te wijzen, dat zij als in 1916 gemeend heeft zich te moeten aansluiten bij de taxatie voor 1915 van den Amerikaanschen Director of the Mint, daarbij in aanmerking nemend, dat ook in de meeste kleinere productielanden, met name in Europa, de productie vermindering zal hebben ondergaan, waar evenwel tegenover staat, dat naar berichten, de productie in Columbia en Japan toegenomen is.

De oorzaken, die in alle voorname productielanden tot vermindering hebben geleid, hangen nauw samen met den oorlogstoestand. Toenemende schaarschte in bruikbaar personeel, stijging van loonen en verdere kosten; bezwaren bij het verkrijgen van de noodige werktuigen en materialen hebben zich overal doen gevoelen. Daartegenover is door het feit, dat het goud in vrijwel alle landen van beteekenis standaardmetaal is, prijsstijging slechts mogelijk, wanneer in deze landen definitief de band tusschen het goud en het circulatiewezen verbroken is en de wisselkoersen zoodanige afwijkingen gaan vertoonen, dat het goud als betaalmiddel naar het buitenland een belangrijk opgeld zou gaan doen. Plaatselijke verschijnselen, zooals hier te lande, die voor een groot deel hun verklaring vinden in het feit, dat voorname afnemers thans reeds bijna vier jaar van het internationale verkeer zijn afgesloten, kunnen hierbij allerminst een maatstaf vormen. Naar het schijnt zou de inperking van de productie in de Transvaal nog veel grooter afmetingen hebben aangenomen, wanneer niet juist in deze jaren verschillende nieuwe mijnen op den Eastern Rand haar productie dermate hadden zien uitzetten, dat thans reeds ongeveer $\frac{1}{2}$ van de geheele Transvaalsche opbrengst van haar afkomstig is. Gaat de zaak zoo voort, dan voorziet de Statist voor 1918 een verdere daling, minstens gelijk aan die van 1916, op 1917.

Aangeteekend zij ten slotte dat, zooals bij vergelijking met de ten vorigen jare gegeven cijfers blijkt, deze voor 1910 en volgende jaren niet onbelangrijke wijzigingen hebben ondergaan. Wat de oorlogsjaren betreft is dit een gevolg hiervan, dat thans met verschillende definitieve cijfers of op beter basis berustende schattingen rekening kon worden gehouden. Met name de cijfers voor Mexico moesten diensvolgens voor 1914 en 1915 belangrijke verlaging ondergaan. Overigens zijn de getallen in overeenstemming gebracht met die van den Amerikaanschen Director of the Mint.

ORGANISATIES IN DE V. S., GEMOEID BIJ DEN HANDEL MET HET BUITENLAND.

The World's Markets heeft voor zijn nummer van Maart j.l. een lijst samengesteld van de bureaux en commissies, die, hetzij voor economische voorlichting in het algemeen, hetzij in verband met de oorlogsomstandigheden, in de Unie bestaan en ten dienste van in- en uitvoer werk verrichten. Wij laten de belangrijkste instituten hier de revue passeeren.

Allereerst moet genoemd worden van het Department of Commerce het *Bureau of Foreign and Domestic Commerce*, onder leiding van Burwell S. Cutler. Dit is voor normale tijden de centrale voor de verzameling en verspreiding van economische berichten ter voorlichting van den Amerikaanschen handel. Zij verkrijgt haar materiaal van de consulaire ambtenaren, die onder het hierna te noemen Department of State ressorteeren en van de tot haar behoorende Special Agents (handelsattachés). Het orgaan zijn de dagelijks verschijnende Commerce Reports met bijlagen; overigens zien speciale rapporten het licht, ten deele van andere departementen uitgaande, waarvan te noemen zijn de belangrijke Special Agents Series en de naast deze en de consulaire periodieke rapporten nog op zich zelf staande Miscellaneons Series. Het bureau heeft zijn informatiekantoren met archieven, en wel niet uitsluitend op den gouvernentalen zetel Washington, maar ook in New York, Boston,

Chicago, St. Louis, New Orleans, San Francisco, Seattle, Cleveland (Ohio), Cincinnati (Ohio), Los Angeles (Cal.), Philadelphia (Pa.), Chattanooga (Tenn.), Portland (Ore) en Dayton (Ohio).

Het Department of State bevat het Office of the Foreign Trade Adviser, chef de heer Marion Letcher, dat de consulaire verslagen uitgeeft en voor den dienst van dit departement adviseert in handelsaangelegenheden.

Een kind van den oorlog is dan de *War Trade Board*, direct ressorteerende onder den President met uitschakeling van eenig departement van algemeen bestuur, gevestigd op 12 October 1917; aanvankelijk bedoeld toezicht uit te oefenen op den in- en uitvoer van een beperkt aantal producten uit hoofde van den „Espionage Act” en den „Trading with the Enemy Act”, werd de werkzaamheid van dit lichaam later verruimd tot den geheelen in- en uitvoer (16 Febr. 1918). De W. T. B. verricht zijn werkzaamheden door middel van 9 bureaux, alle te Washington, die belanghebbenden vinden kunnen in het tijdschrift, dat ons gediend heeft als basis voor dit resumé — aanwezig in de Bibliotheek van de Afdeling Handel te 's-Gravenhage. Als afdelingen, die door hare werkzaamheid bouwstof bijdragen voor economische orientatie, zouden van de negen genoemd kunnen worden het Bureau of War Trade Intelligence, dat zich speciaal bezig houdt met het verzamelen van gegevens omtrent verzenders en ontvangers van goederen, die bij de bemoeiingen van den W. T. B. betrokken zijn. Verdeeld over zes onderzoekers is de geallieerde (met uitzondering van de groote Europeesche) en de neutrale wereld ondergebracht. Ned. O.-Indië in één groep met Spanje en Portugal. Het moederland samen met de Scandinavische landen. Rusland, Griekenland, Zwitserland, terwijl men daarbij eenigszins merkwaardig ook Siam, Costa Rica en Columbia vindt. Onze West-Indische koloniën behooren in een groote Centraal-Amerikaansche en Zuid-Amerikaansche (noordelijke helft) groep. In de tweede plaats het Bureau of Research, dat statistische onderzoekingen doet in zake het toezicht op den buitenlandschen handel en den handel van het buitenland, daarnaast aangaande de beschikbare voorraden van het land, mede wat betreft productie en verbruik.

Wij komen nu tot den *United States Shipping Board*, onder Edward N. Hurley, waarbij weer afgeronde diensten geformeerd zijn, gedeeltelijk gevestigd te Washington, gedeeltelijk te New York. Bij de vele functies van den Shipping Board wordt het directe contact met den handel gevormd door de distributie en rantsoneering van scheepsruimte in samenwerking met de geallieerden.

Volledigheidshalve zij ook aangestipt het Treasury Department, Division of Customs, welks werkzaamheid duidelijk is. De Federal Reserve Board heeft zijn „wisselcentrale” in de Division of Foreign Exchange, directeur F. I. Kent, gevestigd te New York.

Bekend zijn de crisis-administraties voor voeding, brandstoffen en spoorwegen met domicilie te Washington.

U. S. Food Administration, onder Herbert C. Hoover, vertegenwoordigt in den War Trade Board en daaraan, wat betreft den uitvoer van levensmiddelen, adviseerende.

U. S. Fuel Administration, onder Harry A. Garfield, ook niet als zoodanig naar buiten optredende, maar door den War Trade- en Shipping Board, voor het toezicht op den uitvoer van brandstoffen en de verstreking van bunkers.

Railroad Administration, met William G. McAdoo als Director General of Railroads. Het lichaam bedoelt, zooals de lezer uit vorengaande artikelen in dit blad bekend is, om de beste economische diensten met het gezamenlijk spoorwegsysteem van de Unie te be-reiken. Zijn beleid vindt dus oogenblikkelijk terugslag op den afzet van exportgoederen. Het land is in een oostelijk, zuidelijk en westelijk territorium gedeeld.

Directe verbinding tusschen exporteur en dezen dienst bestaat niet.

Ten slotte zijn in het meergenoemde tijdschrift bijzonderheden gegeven van een aantal organisaties als daar zijn: Textile Alliance, Inc.; The Tanners' Council of the U. S. of A., Inc.; American Iron and Steel Institute, The Rubber Association of America, Inc.; American Diamond Committee, Inc.; die als college van advies dienen voor den War Trade Board en gemeenlijk bij invoer dan als geconsigneerde optreden.

DE KOLENEXPORT VAN ENGELAND.

Naar aanleiding van den onlangs door den Controller of Coalmines gedane oproep tot alle gebruikers van gas en electriciteit ten einde aan te dringen op grootere zuinigheid in het kolenvoerbruik, geeft de Statist eenige interessante beschouwingen omtrent het kolenvoerbruik en den kolenexport van Engeland.

In het afgelopen jaar werden 25.000.000 ton kolen verbruikt voor gas- en electriciteitsfabricatie, dit is 12½ pCt. van den voor het binnenland beschikbaren voorraad inclusief wat beschikbaar gehouden wordt voor marine en koopvaardij. Het besparen van kolen nu zou tweërllei nut hebben. Het zou een vermindering brengen in het voor het vervoer noodige spoorwegmaterieel, maar vooral zou het van belang zijn voor het instandhouden van den kolenexporthandel. Die handel staat thans bijna geheel onder regeeringscontrole, waardoor het particulier initiatief ten eenenmale op den achtergrond is gedrongen. Die handel werd in verstreken jaren geschapen door de scheepvaart. Engeland is een der weinige landen, waar er een zeer groote aanpassing is tusschen de scheepvaart, die voor export noodig is, en die welke door den import vereischt wordt. Landen als de Vereenigde Staten hebben scheepsruimte noodig voor export; daar echter het land economisch in zijn eigen behoeften bijna geheel voorziet, zal een groot deel der voor export dienende schepen in ballast naar Amerikaansche havens moeten uitvaren. Daartegenover staan landen als Turkije en China, waar de import in belangrijke mate overweegt en waar quantitatief weinig uit het land zelf wordt geëxporteerd. De schepen, die dezen importhandel uitvoeren, kunnen derhalve over 't algemeen geen ladingen medenemen op hun terugreis. In beide gevallen volgt hier natuurlijk een verhooging der vrachten uit.

Voor Groot-Brittannië is de import van levensmiddelen gedurende de laatste jaren een zeer belangrijke factor geweest, en het valt niet te betwijfelen, dat de vrachten hiervoor veel hooger zouden zijn geweest, ware het niet, dat steeds groote hoeveelheden goedkope kolen, waarnaar een universele vraag bestond, beschikbaar lagen voor de schepen om op de terugreis mede te voeren. Bij het vaststellen der spoorwegtarieven mag de zelfde factor niet uit het oog worden verloren. De kosten toch, die op het rollend materiaal drukken, zullen hooger zijn indien de wagons de terugreis ledig moeten doen. Zoo heeft de Engelsche kolenexporthandel bijgedragen tot het scheppen der Engelsche handelsvloot, en tot den goedkoopsten aanvoer van levensmiddelen en grondstoffen. Dientengevolge is de groei van den export hier in verhouding geweest met den groei van den handel. De allerlaatste jaren echter is hierin verandering gekomen.

De mijnwerkers werden gedeeltelijk onder de wapenen geroepen met het gevolg, dat de productie der mijnen afnam; daartegenover kwam de vermeerderde vraag te staan vanwege de vloot en de munitiefabrieken. Daarbij komt het gebrek aan scheepsruimte en het verminderen der wereldscheepvaart met als gevolg verminderde vraag in het buitenland naar bunker-kolen. Dit werkte nadeelig op den Engelschen exporthandel. Nog een andere factor is er, die in deze eeuw voor den Engelschen kolenexport wolken aan den horizon deed opgaan, namelijk de concurrentie van de Vereenigde Staten en Duitschland. Wel exporteerden deze landen een kleiner percentage van hunne pro-

ductie dan Engeland, wel hebben de Engelsche mijnen een voorsprong door hare gunstige ligging, wijl de Duitsche en Amerikaansche mijnen over het algemeen verder van de zee verwijderd zijn, wat vaak lang en kostbaar transport per spoor of over de rivieren medebrengt, toch is het een feit, dat, sinds de opening van het Panamakanaal, de Amerikaansche bunker-kolen de Engelsche langzamerhand uit de Amerikaansche kolensstations verdrongen hebben, en de Uniekolen hunnen weg Oostwaarts tot in de Middellandsche Zee hebben gebaad. De invloed der Duitsche concurrentie werd voornamelijk in de Noordzee en de Baltische Zee gevoeld.

In de geheele wereld is er thans een streven om de nationale hulpbronnen zooveel mogelijk te exploiteeren. Waar nu reeds voor den oorlog de Engelsche kolenexporthandel op plaatsen als Kaapstad, Colombo, Singapore en Shanghai de gevolgen moest ondervinden van de aldaar in de nabijheid verhoogde productie, zal dit in de toekomst nog veel meer het geval zijn, en zal men moeten aannemen, dat voor Engeland de strijd om den voorrang, de schepen op Centraal en Zuid-Amerika en de lijnen in den Stillen en den Indischen Oceaan van kolen te voorzien, zeer ernstig kan worden.

Een inkrimping van het exploitatiegebied voor een loonenden kolenexporthandel is dus niet alleen mogelijk, maar zelfs hoogstwaarschijnlijk. Een ernstig gevaar wordt dit, vooral voor de mijnen in het Noorden des lands, welker kolen van mindere kwaliteit zijn en die dus door de betere Amerikaansche kolen gemakkelijker kunnen worden vervangen.

Een voor Engeland bemoedigend feit is echter het vooruitzicht, dat deze inkrimping van den kolenexport zal geschieden ten gunste van andere deelen van het Britsche Rijk. Canada heeft uitgestrekte schatten van het zwarte mineraal, terwijl in Indië, Zuid-Afrika en Amerika nog veel kan worden gedaan. In 1913 produceerden de Canadeesche mijnen 13.500.000 tons kolen tegen 5.100.000 tons in 1910. De productie van Br.-Indië steeg van 6.100.000 tons in 1900 tot 16.200.000 in 1913. In die zelfde periode steeg de productie van Australië van 6.400.000 tons tot 12.400.000. Wat betreft Zuid-Afrika steeg de productie van 3.200.000 tons in 1904 tot 7.800.000 tons in 1913. Sinds 1900 is de totale jaarlijksche productie van het Britsche Rijk gestegen van 244.000.000 ton tot 340.000.000 tons.

Maar de concurrenten zijn al dien tijd ook niet inactief gebleven. De Vereenigde Staten produceerden meer dan heel het Britsche Rijk te zamen. Hunne productie overschrijdt de 500.000.000 tons. De Duitsche mijnen hebben reeds een jaarlijksche productie bereikt van 170.000.000 tons.

De minder gunstige positie aan het Vereenigd Koninkrijk geboden om als exporteur van kolen op te treden, vindt aan de andere zijde een evenwicht in de omstandigheid, dat de productiemogelijkheid der eilanden evenzeer afnemende is. Voornamelijk komt dit hieruit voort, dat allengs de gemakkelijk exploiteerbare lagen afgewerkt zijn. In den kostprijs der kolen aan de mijn — mede door de verhoogde arbeidskosten — heeft zich in de laatste 20 jaar een stijging van 40 pCt. voorgedaan. Op tweërllei wijze ware nu een remedie te bewerkstelligen om een voldoende kwantum exportkolen te behouden, die — zooals in het bovenstaande uiteengezet werd — zoo gunstig werken op de vrachten, welke Engeland voor den aanvoer van zijn levensbehoefte betalen moet. Allereerst moet getracht worden de technische werkwijze tot het uiterste te perfectioneeren. Voorts heeft de regeerings-commissie hiervoor in 1905 ingesteld, becijferd, dat 20 à 30 miljoen ton kolen in het V. K. zouden kunnen bespaard worden, indien de ketelhuizen met de laatste verbeteringen zullen worden uitgerust. Een stap verder zou nog zijn zooveel mogelijk tot electricificatie over te gaan, waarbij de kolenbesparing nog grooter kan zijn, het land dus minder gebruikt en ergo de hoeveelheid,

die voor retourlading geleverd kan worden, niet zelfs dalen zal beneden het kwantum, dat ook onder de minder gunstige afzetomstandigheden leverbaar en voor een economisch evenwicht noodzakelijk is. Door een en ander wordt ook de prijs van het product op een peil gehouden, waarbij concurrentie met kolen van anderen oorsprong eventueel bestaanbaar is.

DE RIJKSMIDDELEN.

In dit nummer treft men aan het maandelijksch overzicht van de opbrengst der Rijksmiddelen over de maand April, alsmede van de eerste vier maanden van dit jaar, vergeleken met de overeenkomstige cijfers van het vorig jaar.

De Oorlogswinst- en Verdedigingsbelastingen brachten tot dusver in totaal op een bedrag van f 304.569.718,—, waarvan f 229.465.991,— op rekening komt van eerstgenoemde heffing. Met inbegrip van de opcenten ten behoeve van het Leeningfonds — behalve die op den suikeraccijns, welke geene verzwaaring van belastingdruk medebrachten — is derhalve een totaal van f 381.292.107,— ontvangen uit belastingheffing, welke haren grond vindt in de buitengewone omstandigheden.

De overige middelen brachten in de afgelopen maand f 22.069.410,— op tegen f 18.246.251,— in April 1917 en vertoonen mitsdien een stijging van f 3.823.159,—. Hierbij dient de invloed van nieuwe belastingheffing in aanmerking te worden genomen. In de eerste plaats werden, ingevolge de wet van 28 April 1917 (Staatsblad No. 316), op de Inkomstenbelasting, voor zooveel de natuurlijke personen betreft, en op de vermogensbelasting over het belastingjaar 1917/1918 tien opcenten geheven. Uit dezen hoofde werd in April 1918 f 589.822,— ontvangen. Hierbij komt de verhooging der zegel- en registratierechten, der successierechten en van den bieraccijns. Van één en ander werd in de jongste miljoenennota een meerdere opbrengst voor het geheele jaar 1918 verwacht van rond f 15.000.000,—. Voor één maand zou dit eene stijging beteekenen van ongeveer f 1.300.000,—. In totaal zou derhalve uit nieuwe belastingheffing een toeneming van ten naastenbij f 1.900.000,— kunnen worden verklaard. In werkelijkheid bedroeg de toeneming omstreeks f 1.900.000,— méér. Een bedrag van ongeveer f 1.000.000,— hiervan is toe te schrijven aan het ruim vloeien van den suikeraccijns, terwijl de overige f 900.000,— aan eene bijzonder hooge opbrengst der registratierechten is te danken. Daartegenover dient gewezen te worden op den aanmerkelijken achteruitgang der opbrengst van de accijnzen op gedistilleerd en geslacht, een achteruitgang die van duurzamen aard is te achten zolang de tegenwoordige toestanden wat graanaanvoer en vleeschgebrek betreft, aanhouden.

Onder deze omstandigheden en gelet op den achteruitgang in koers van het meerendeel van de ter beurze genoteerde fondsen, op de staking der rentebetaling voor zooveel de Russische effecten betreft en in het algemeen op den ongunstigen invloed, dien het steeds voortduren van den oorlog op scheepvaart, handel en nijverheid oefent, is eene inzinking van de opbrengst der Rijksmiddelen onvermijdelijk te achten.

Vergelijkt men ten slotte de ontvangsten in de eerste vier maanden van 1918 met die in het overeenkomstige tijdvak van 1914, toen de oorlog zijnen invloed nog niet deed gevoelen, dan vindt men, met toepassing van de gebruikelijke correcties en met uitschakeling, voor zoover mogelijk, van den invloed der nieuwe belastingheffing, de volgende cijfers:

tijdvak Januari tot en met April 1918: f 53.185.832,—

” ” ” ” ” ” 1914: „ 46.056.175,—

Verschil... f 7.129.657,—

Deze vermeerdering bedraagt ± 15,48 % of per jaar gerekend 3,87 %. Deze percentages stijgen tot

± 17,52 en 4,38, indien de opbrengst der wisselvallige successierechten in beide tijdvakken buiten rekening wordt gelaten. Het zooveen bedoelde verschil daalt dan tot f 6.735.232,—.

De door deze percentages tot uitdrukking gebrachte stijging, is op zichzelf beschouwd zeer bevredigend.

AANTEKENINGEN.

Uitvoer van den Belgischen Kongo. — Ter illustratie bij de opmerking over de artikelen betreffende de concessies in den Kongo, genoemd bij het overzicht van tijdschriften in dit nummer, laten wij hier een staatje van uitvoeren uit de Belgische kolonie der belangrijkste producten in K.G. volgen:

	1914	1915	1916
Copal	6.993.063	4.265.653	2.727.410
Caoutchouc	1.839.912	1.301.941	537.971
Ivoor	295.496	214.932	80.564
Ruw koper	10.343.466	14.274.142	3.930.676
Palmkernen	8.052.176	11.023.913	2.971.737
Palmolie	2.498.386	3.407.813	909.427
Rijst	422.237	1.140.048	717.811

Zooals de cijfers in het licht stellen was aanvankelijk de invloed van den oorlog gering. Toen echter eenmaal de bezwaren voor de scheepvaart klemmend werden, ging zich ook hier stagnatie bij den uitvoer voordoen. Koper is het belangrijkste mineraal van Katanga. De palmkernen zijn het veel omstreden grondproduct, van zoo uitermate belang voor de margarine-industrie, wat de belangstelling o.a. van de Levergroep voor het Belgische gebied verklaart. Ook de Duitsche aspiraties naar midden-afrikaansch bezit vinden een oorzaak in de behoeften der vetvoorziening van het keizerrijk na den oorlog.

Economische toestand van de Fransche oorlogszône. — Van officieele Fransche zijde werd in 1916 een Amerikaansche commissie uit de Unie uitgenoodigd een bezoek te brengen aan Frankrijk, in een tijd dus toen de V. S. zich nog met neutraliteit bemantelden. De „American Manufacturers Export Association” te New York bracht een gezelschap samen bestaande uit 14 personen, dat 48 dagen, gedurende September en October 1916, in Frankrijk vertoefde en waaraan zoowel officieele ontvangst bereid werd, als dat van particuliere zijde daarvoor belangstelling getoond is. Als doel van hare onderneming stelde de commissie zich voor in het algemeen de handelsbetrekkingen tusschen de V. S. en Frankrijk te verlevendigen en daarnaast zich rekenschap er van te geven hoe de middelen van Amerika aangewend kunnen worden ten bate van het herstel der door den oorlog geschade gewesten. Een rapport ¹⁾ van de commissie heeft in 1917 in boekvorm het licht gezien, gesteld in de Fransche taal; men zou deze publicatie kunnen noemen een economisch reisverhaal, dat de verschillende onderwerpen beziet, die voor het economisch leven een rol spelen. Wij nemen hier een en ander over uit de hoofdstukken, waarin gesproken wordt van het deel van Frankrijk, onmiddellijk door den oorlog getroffen.

In het begin van October 1916 bezocht de Commissie het door den oorlog ontwrichte gebied tusschen Belfort en Reims. In het verslag wordt eerst een aanhaling gedaan uit het rapport van den Minister van Binnenlandsche Zaken, dat zich bezighoudt met de gemeenten, die na den Marneslag weder buiten de oorlogszône waren komen te liggen. Vermeld werden daarin 330 fabrieken, die vernietigd zijn, hetgeen aan 57.633 werklieden de arbeidsgelegenheid beneemt.

Het ontruimde gebied van Frankrijk is omtrent 2-maal zoo dicht bevolkt als gemiddeld voor Frankrijk het geval is. De graanproductie daarvan bereikte 10 pCt. van den totalen opbrengst der Repu-

¹⁾ Le Commerce Franco-Américain, Berger-Levrault Libraires-Editeurs Paris, Nancy 1917.

bliek. De door den vijand vermeesterde departementen, of gedeelten daarvan, leverden in normale tijden 80 pCt. van de totale ijzerertsvoortbrenging; $\frac{2}{3}$ voor die van steenkool; $\frac{1}{3}$ van het gefabriceerde ijzer; $\frac{1}{2}$ voor staal; 68 pCt. voor gietijzer.

Onder leiding van de Ministers van binnenlandsche Zaken en van den Arbeid is dadelijk op grootsche wijze de herstelling der geschade gewesten aangepakt. Officieel is vermeld, dat er 928.000 vluchtelingen uit het prijsgegeven gedeelte naar het overige Frankrijk zijn overgekomen. De helft hiervan had den leeftijd van 16 jaar nog niet bereikt, terwijl men onder hen 123.000 Belgen telt. Aanvankelijk werden de oorlogsslachtoffers overal waar ligruimte was onder gebracht, maar sedert September 1914 heeft het Gouvernement verordonneert, dat iedere familie, die niet reeds bijzondere lasten van den oorlog ondervindt, verplicht kan worden op staatskosten enkele vluchtelingen te huisvesten. Iedere meerderjarige vluchteling krijgt dagelijks 1,25 frs. en voor een kind beneden de 16 jaar wordt een toeslag gegeven van 0,50 frs. Men tracht de vluchtelingen zoo veel mogelijk werk te verschaffen. Te Nancy zag de Commissie kazernes, die gebruikt worden om 2500 families woonplaats te geven, overwegend boeren uit de omgeving van Verdun en Pont-à-Mousson, meerendeels 6 families verzameld in één groote chambrée. Niettegenstaande de verhoogde kosten van levensonderhoud behoefde per vluchteling destijds daarvoor slechts 1,05 frs. gerekend te worden. Onder presidium van den heer Léon Bourgeois en uitgevoerd door den heer Bluzet heeft de Fransche Regeering een Comité ingesteld voor het werk van den herbouw in samenwerking met de particuliere liefdadigheid. Tot de werkzaamheden behooren het herstel van verkeersmiddelen, leiding van den terugkeer der vluchtelingen, wederopbouw van dorpen en steden met inachtneming van hygiënische en aesthetische eischen, wederoprichting van openbare monumenten, hervatting van den landbouw, verschaffing van grondstoffen voor de industrie enz. De Amerikaansche Commissie zag de vruchten van het werk der Fransche instelling te Gerbéviller in den vorm van model-boerderijen. Een 30-tal, bestaande uit 2 slaapkamers en een gemeenschappelijke woonkamer, waarachter de stal gelegen is. De gebouwtjes waren opgetrokken uit hout en kosten omtrent 5.500 frs. Voorloopig moesten de teruggekeerde vluchtelingen een nominalen huur van 1 fr. per jaar betalen.

In September 1916 werd bij de Kamer het wetsontwerp Desplas ingediend, waarvan de strekking was een verdeeling van de schadevergoedingen vast te leggen. Bij deze wet werd de Regeering in het algemeen verplicht eigenaren herstelling of wederopbouw te vergoeden tegen een prijs, die van kracht was ten tijde, dat de schade werd aangericht. Hetgeen thans meerder noodig zal zijn, moeten de eigenaren zelf verschaffen; rond geschat de helft, uit hoofde der stijging van loonen en materiaal-prijzen. Verwacht wordt, dat de publieke liefdadigheid ten deze voor voorziening zorgt.

Genoemd vinden wij nog de wet-Cornudet, houdende bijzondere maatregelen voor de onmiddellijke herstelling van verwoeste steden. De Amerikaansche Commissie acht het van veel belang, dat zooveel mogelijk doorgevoerd zal worden alles bij den herbouw van woningen te normaliseeren, de afmetingen der ruiten zoo goed als het keukengereedschap.

Voor de hervatting der industrie zijn ook door de beide Kamers in Frankrijk studies gemaakt en inzonderheid door een groot aantal particuliere vereenigingen. Daarvan is de belangrijkste de Association centrale pour la reprise de l'activité industrielle dans les régions envahies, die door den Staat officieel erkend is. Deze organisatie heeft een centraal inkoopbureau voor de industrie en werkt reeds samen met de American Manufactures Export Association te New York. Het bureau is gevestigd met een kapitaal van 1 miljoen francs. De Association Centrale wil met

alle mogelijke middelen trachten grondstoffen en werktuigen te verschaffen, om de nijverheid in de bezette gebieden weder op te bouwen. Het zal voor werkkrachten zorgen, het zal de snelle afwikkeling van schadevergoedingen in de hand werken en wil noodzakelijke geldleeningen bemiddelen om tot een spoedige hervatting van het werk te komen.

Het is een bedroevende gedachte, dat dit van bewonderenswaardige levensmoed getuigend werk gevaar loopt door de noodzaak van de militaire verdelging weer te loor te zullen gaan. Maar het vertrouwen schijnt wel gerechtigd, dat daarna uit de puinhoopen opnieuw maatschappelijke rijkdom zal opbloeien.

BOEKAANKONDIGING.

Prof. Dr. Paul Arndt: Antwerpen, Rotterdam und die deutsche Rheinmündung. No. 50 der „Finanz- und Volkswirtschaftliche Zeitfragen“. F. Enke, Stuttgart 1918, 94 blz.

Na de bekende geschriften door Wiedenfeld in 1915 en Schumacher in 1916 aan het Antwerpensche vraagstuk gewijd ¹⁾, brengt dit geschrift van den Frankfortschen hoogleraar Arndt thans een derde belangrijke bijdrage van Duitsche zijde nopens het groote West-Europeesche verkeersvraagstuk. Voor den Nederlandschen lezer niet zonder betekenis is, dat de schrijver hierbij speciaal den nadruk laat vallen op de verhouding Rotterdam-Antwerpen, een vraagstuk, dat ook in de vorige geschriften, met name bij Schumacher, voortdurend, zij het niet steeds genoemd, naar voren komt.

Den inhoud van het geschrift op den voet te volgen is hier niet de bedoeling. Gelijk Schumacher bespreekt de schrijver de verschillen tusschen beide havens uit geographisch, economisch en technisch opzicht en staat ook zijnerzijds uitvoerig stil bij de verschillende samenstelling van in- en uitvoer in beide havens en de daaruit voortvloeiende zeer belangrijke afwijkingen in den tonnagebalans, waarmede weder zoowel het verschil in verhouding van vaste lijnen en trampvaart, als in organisch verband met een reeks van andere omstandigheden, Antwerpen's positie ten opzichte van het Rijnverkeer samenhangt. De schrijver beperkt zich hierbij tot een helder exposé der bekende feiten, nieuwe gezichtspunten opent hij na de uitnemende, zij het wellicht ietwat eenzijdige, beschouwingen van Schumacher niet. Ook zijn verstandige en verzoenende opmerkingen over de vraag, die beide genoemde schrijvers verdeeld houdt, of natuurlijke omstandigheden dan wel menschelijk ingrijpen hoofdoorzaak van Antwerpen's opkomst zijn geweest, blijven hier onbesproken.

Belangrijker is de vraag, wat in Antwerpen's positie overwegend is, nationaal-Belgische factoren, dan wel internationaal-Midden-Europeesche. Wiedenfeld kwam in zijn geschrift tot de conclusie, dat, van hoe groot belang ook het doorgaand verkeer voor Antwerpen is en welk een rol personen van Duitsche afkomst en zelfs nationaliteit ook in den Antwerpenschen handel speelden, niettemin Antwerpen „in seinem Kern und vor allem in seinem wirtschaftlichen Untergrund doch ein belgischer Seehafen geblieben (ist)“. De lezer van Schumacher's geschrift, dat in dit opzicht een sterk polemisch karakter draagt, zal zich herinneren, dat vooral deze conclusie van Wiedenfeld hem in hooge mate onjuist schijnt en dat hij integendeel voortdurend op het overwegend interna-

¹⁾ Kurt Wiedenfeld: Antwerpen im Weltverkehr und Welthandel. No. 3 der Serie: Weltverkehr und Weltpolitik. München 1915.

Herman Schumacher: Antwerpen. Seine Weltstellung und Bedeutung für das deutsche Wirtschaftsleben. München en Leipzig 1916.

Van het tweede dezer geschriften verscheen in den eersten jaargang van dit blad — 24 Mei 1916, blz. 313 — een aankondiging.

tionale en met name Duitsche karakter van Antwerpen's positie als wereldhaven den nadruk legt. Ook in de Belgische litteratuur van de laatste jaren, waarin ook op dit gebied tegengestelde stroomingen duidelijk aanwijsbaar zijn ¹⁾, komt dit vraagstuk naar voren. Arndt, die ook op dit vraagstuk ingaat, meent, dat Wiedenfeld's conclusies te ver gaan, al is het z. i. misschien juist meer op het internationale dan wel op het Duitsche karakter van Antwerpen nadruk te leggen. Belangrijk zijn hierbij zijn beschouwingen op blz. 49, waarbij hij aan de hand van in 1913 door A. Julin opgestelde berekeningen op de uit de Belgische statistieken van in-, uit- en doorvoer getrokken cijfers verschillende correcties toepast, correcties, die in België als voorheen hier te lande hun grond vinden in het feit, dat in vele gevallen vrije goederen, ten doorvoer bestemd, opgegeven worden als invoer en vervolgens uitgevoerd.

Het geschrift van Arndt wendt vervolgens den blik naar de toekomst. Mocht een keus gedaan worden tusschen „westeuropeesch” of „midden-europeesch” dan zou de schrijver niet alleen voor Rotterdam, doch ook voor Antwerpen slechts de laatste keus mogelijk achten. Wat niet wegneemt, dat z. i. het plan van de „Duitsche Rijnmonding” bij Emden, hetwelk in den oorlog eenigszins op den achtergrond is geraakt, opnieuw ernstig onder de oogen dient te worden gezien. De reeds dikwijls gehoorde en van Nederlandsche zijde weerlegde bewering van de opzettelijke verwaarloozing onzerzijds van de Waal en het motief, dat tegen een mogelijk monopolie van Rotterdam een tegenwicht behoort te worden gesteld, doen hierbij dienst. Een uiteenzetting van de verschillende plannen, waarbij Arndt zich bij de denkbeelden van Herzberg en Taaks, die Wesel als uitgangspunt hebben genomen, aansluit, voltooit het geschrift. B.

Het Bureau van Statistiek te Amsterdam gaf het zoo goed verzorgde *Statistisch Zakboekje der Gemeente Amsterdam voor 1918* uit, een verrijkt gemeenteverslag in gemakkelijk raadpleegbaar bestek.

Verschenen is de uitgave vanwege de Vereeniging van Directeuren van Electriciteitsbedrijven in Nederland. *Reguleering van den prijs van electrischen stroom.* (P. N. van Kampen & Zoon, Amsterdam: 23 bladz. 4°, met 3 grafische voorstellingen, f 1,25.)

Het boekje betoogt de noodzakelijkheid om tot verhooging van den prijs van electriciteit over te gaan, en doet voorstellen omtrent de wijze, waarop dat voor de verschillende afnemers der electriciteitsbedrijven zou kunnen geschieden.

Wij ontvingen het *Verslag van den toestand der Gemeente Semarang over 1916*.

Men zendt ons het *Jaarboek 1918 van de Vereeniging van Nederlandsche Wijnhandelaars* waarin o.m. het tweede gedeelte is opgenomen van de studie van Dr. Joh. C. Breen getiteld: „*Uit de geschiedenis van den Amsterdamschen wijnhandel*”.

¹⁾ Zie b.v. Robert Billiard: *La Belgique industrielle et commerciale de Demain*, Parijs 1915, en daartegenover Max Oboussier: *De Haven van Antwerpen en de economische Conferentie van Parijs, Antwerpen 1917*. Het tweede geschrift, welks conclusies voor een belangrijk deel met die van Schumacher parallel loopen, bevat een opgave van de verdere Belgische litteratuur.

INGEZONDEN STUKKEN.

REGELING VAN IN- EN UITVOER VAN NED.-INDIE.

Geachte Redactie,

Het zij mij vergund van een kort wederwoord te dienen op het laatste artikel van den heer Cremer in het nummer van dit tijdschrift van 29 Mei j.l. In

den regel voert pennestrijd tot verwijdering; hier schijnt overeenstemming niet uitgesloten en het onderwerp is te belangrijk om daarnaar niet te streven.

De heer Cremer komt op tegen mijne zienswijze, dat uit de notulen der Haagsche vergadering zou blijken, dat het vraagstuk der scheepsruimte de geheele discussie beheerschte. Hij beroept zich daarbij in de eerste plaats op het convocatiebiljet voor de bewuste bijeenkomst, hetwelk slechts de bespreking vermeldde van het in te nemen standpunt ten opzichte van een mogelijke regeling van den Indischen in- en uitvoerhandel *in verband met verplichtingen aan het buitenland*.

Ik geef gaarne toe, dat het vraagstuk der verdeling der scheepsruimte in het convocatiebiljet niet met zooveel woorden op den voorgrond werd gesteld. De verklaring daarvoor is echter uiterst eenvoudig.

De *onmiddellijke* aanleiding toch tot het houden van eene gezamenlijke bespreking door de Indische belanghebbenden lag in de in overweging zijnde, haar eindstadium naderende, overeenkomst met de Geassocieerde Mogendheden, waarbij de Indische handel ten nauwste was betrokken.

Dit agreement hield het volgende in:

1. alle Nederlandsche tonnage wordt ter beschikking gesteld van de Geassocieerden, met dien verstande, dat wij de beschikking over de scheepsruimte behielden, noodig voor de toegestane invoeren en voor de Nederlandsche interkoloniale verbindingen;
2. faciliteiten voor den invoer en bunkeren in de havens der Geassocieerden;
3. een financieele regeling ten behoeve der Mogendheden.

De keuze der geïncrimineerde woorden ligt derhalve voor de hand; het is daarom minder juist, dat de heer Cremer ze zóó opvat, dat daaronder *niet* de quaestie der scheepsruimte zou zijn begrepen of althans niet een eerste en voornaamste plaats zou innemen. Juist de verzekering toch van Indië's beschikking over de tonnage van de 5 Indische lijnen op Amerika, Azië en Australië drong de vraag naar voren, hoe die tonnage het meest economisch zou kunnen worden benut.

Door den loop der politieke gebeurtenissen raakte wel de *onmiddellijke* aanleiding voor de Haagsche vergadering op den achtergrond, maar hiermede was de regeling van het Indische overzeesche handelsverkeer niet van de baan. Integendeel, toen door de handeling der Geassocieerden de beschikbare scheepsruimte opnieuw belangrijk was ingekrompen, werd het vraagpunt van een billijke verdeling daarvan des te dringender.

In de inleiding van de Haagsche vergadering is dan ook gezegd, dat hoewel de noodzakelijkheid van de bijeenkomst met het oog op de credietverleening vervallen was, verschillende andere argumenten voor de invoering van een controle op den in- en uitvoer pleitten. Onder deze beweegredenen — geresumeerd in het jongste artikel van den heer Cremer — nam de tonnage-kwestie reeds in den aanvang een voorname plaats in.

In den loop der samenkomst trad evenwel, gelijk de heer Cremer zelve toegeeft, dit punt nog hoe langer hoe meer op den voorgrond. Onder de discussies — en daarvoor dienen vergaderingen en discussies — werd het voortdurend duidelijker, dat het zwaartepunt van het gansche vraagstuk in een behoorlijke verdeling van de scheepsruimte lag. Zoozeer, dat ik terecht zeggen kon, dat het scheepsruimte-vraagstuk de discussie ten slotte beheerschte.

Het gewicht van een argument komt niet altijd in veelheid van woorden uit en het is misschien de miskenning van die waarheid, die sommige lezers der notulen onvoldoende aandacht deed schenken aan het betoog van de zijde der banken, dat men elke reële basis miste voor het verlenen van voorschotten op de oogstproducten, indien geen gelegenheid tot verkoop bestond, welke verkoopgelegenheid in zeer vele

gevallen weer geheel afhankelijk was van de mogelijkheid van verscheping. Dit argument van de zijde der financieele instellingen gaf bij zeer velen den doorslag en mede daardoor werd het scheepsruimtevragestuk het beheerschende punt in de beraadslagingen.

Met blijdschap heb ik gezien, dat de heer Cremer de noodzakelijkheid van rantsoneering der scheepsruimte niet in beginsel verwerpt. Dat daarop van hieruit het eerst is aangedrongen, is zeer verklaarbaar, omdat van nagenoeg alle belangrijke Nederlandsch-Indische ondernemingen de directies hier te lande gevestigd zijn. Ook omdat, zooals gezegd, het gansche vraagstuk oogenblikkelijk dringend was geworden door de aanhangige overeenkomst met de Geassocieerden, waaromtrent de onderhandelingen van uit Nederland werden gevoerd, zoodat men dus hier alleen volkomen „au fait” was.

Natuurlijk heeft niemand er aan gedacht, dat de uitvoering van de rantsoneering der scheepsruimte hier te lande zou moeten geschieden. Zulks zou onmogelijk zijn. Snel handelen en het dadelijk overzien der geheele Indische markt is daarvoor noodig en het behoeft wel geen betoog, dat, ook in verband met de gebrekkige verbinding, die thans met de Koloniën bestaat, van uit Nederland deze aangelegenheid niet kan worden geregeld.

Ik aanvaard. dan ook met den heer Cremer zonder eenige restrictie, de noodzakelijkheid om de uitvoering der rantsoneering in Indië zelf te doen plaats hebben, maar veroorloof mij aan die betuiging van instemming dadelijk toe te voegen, dat van onzen kant *nimmer* door iemand iets anders gewild is. Ook het charteren van tonnage in den vreemde voor het afhalen van bepaalde producten is in de Haagsche vergadering onder het oog gezien. Dat het in het algemeen moeilijk zal zijn deze onder de zeggingsmacht van het Indische Gouvernement te brengen, wordt door mij gaarne beaamd.

Ik ben er van overtuigd, dat de heer Cremer, nu hem de bedoelingen der Haagsche vergadering nader zijn toegelicht, zijn oordeel over de daar gevoerde besprekingen gaarne zal herzien. De afstand, die ons scheidt is in elk geval niet zóó groot meer, dat ik mij gerechvaardigd zou achten nog meer van de plaatsruimte in uw blad te vergen. Lust tot kijken om het laatste woord alleen is mij immer vreemd geweest; ook nu.

H. COLIJN.

Naschrift. Na het schrijven van het bovenstaand stuk las ik het volgend bericht uit de Dagelijksche Beurscourant van 28 Mei:

Indische uitvoer.

„Het Persbureau Vas Diaz vernam, dat de Centrale Commissie van Advies inzake den uitvoer te Batavia eenstemmig het besluit heeft genomen om aan het Gouvernement voor te stellen een beurtvaartbureau op te richten en daarin zitting te doen nemen de vertegenwoordigers der verschillende takken van nijverheid en handel. Door uitsluiting van het nemen van zitting van niet-georganiseerde belanghebbenden, meent men, zal elke branche zich organiseren. Het vrachtbureau zal op grond der productie en omzetcijfers de beschikbare tonnage verdeelen.

„Bevestigd wordt, dat een commissie te New York onderhandelingen zal openen omtrent den invoer in Indië.

„De Centrale Commissie bovengenoemd, verwierp het denkbeeld der oprichting eener In- en Uitvoer Centrale en bepaalde zich tot het voorstel tot het in het leven roepen van een regeland en controleerend gouvernementsbureau. De Gouverneur-Generaal moet reeds medewerking in deze richting hebben toegezegd.”

Is deze mededeeling juist, dan blijkt daaruit, dat men in Indië eigener beweging tot een slotsom is gekomen, die zich vrijwel aansluit aan de verlangens in de Haagsche Vergadering uitgedrukt.

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

De Economist. — 's-Gravenhage, Mei 1918.
M. G. Levenbach, Iets over de binnenlandsche kolonisatie als sociale maatregel, I; C. W. Hoffmann,

Ruilverkaveling te Ballum op Ameland; Mr. E. C. van Dorp, De Wisselkoersen.

De heer Levenbach, van wiens hand in deze kolommen — 1917 p. 790 v. — een beschouwing verscheen over het sedert tot wet verheven ontwerp op de verkrijging door landarbeiders van land met woning in eigendom, of van los land in pacht, geeft in bovengenoemd artikel het eerste deel van een belangrijke beschouwing omtrent dit vraagstuk, waarbij uitvoerig op de in Denemarken, Zweden en Noorwegen verkregen resultaten wordt ingegaan.

Mej. Mr. E. C. van Dorp geeft naar aanleiding van de op de jongste vergadering der vereeniging tegen de werkloosheid gehouden debatten een nadere uiteenzetting van het in haar praeadvies ingenomen standpunt omtrent de oorzaken die het verloop der wisselkoersen beheerschen.

Tijdschrift van het Koninklijk Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap. — Amsterdam, Mei 1918.

H. J. Moerman, De IJselmonden; Dr. J. Lorie, Nog eens geologische beschouwingen over het eiland Voorne; Dr. J. P. van der Stok, Bijdrage tot de kennis van het klimaat van Nederland; Dr. L. Rutten, De geologische expeditie naar Ceram; J. Kreemer, De Rijstcultuur in het gewest Atjeh en onderhoorigheden; Dr. Hendrik P. N. Muller, Macao;

Interessant is de reisvertelling van den ooggetuige in (Portugeesch) Macao de speeldepandance van Hongkong, de als handelsplaats vervallen kolonie — alleen cement en vuurwerk hebben eenige beteekenis als exportartikelen — die door China, dat jarenlang met Portugal over de gebiedsrechten harrewarde, als douanepost gebruikt werd, maar volgens een bericht uit Duitse bron, dat wij in de New Yorksche Chronicle van 31 Maart 1917 lazen, blijkens Portugeesche bladen aan Japan verkocht zou zijn, een belangrijk feit, dat weinig aandacht schijnt getrokken te hebben. Naar het heette had Engeland door bemiddeling van China reeds een campagne ingeleid het bezit van Macao te verkrijgen. (Men zie ook het zoo juist verschenen werk: Das Portugiesische Kolonialreich van Prof. Dr. H. Meyer)

Schmollers Jahrbuch. — Leipzig 42^e Jaargang, Heft I.

H. Schumacher, Zur Uebernahme des Jahrbuchs; A. Spiethoff, Gustav v. Schmoller; H. Schumacher, Adolf Wagner; G. Schmoller, Die älteren deutschen Kaufgilden und die der Nachbarländer; Koch, Die Neugestaltung der beiden Häuser des Landtages; H. v. Friedberg, Historisch-politische Gedanken zur preussischen Verwaltungsreform; Aug. Müller, Randglossen zum parlamentarischen System; L. Spiegel, Die Verfassungsfrage in Oesterreich; A. Spiethoff, Die Krisenarten I; H. Trescher, Montesquieus Einfluss auf die Geschichts- und Staatsphilosophie bis zum Anfang des 19. Jahrhunderts; Clara Schlossmann, Plan einer allgemeinen Wochenhilfe als Weiterführung der Reichswochenhilfe nach dem Kriege; H. Schumacher, Zur Hamburger Universitätsfrage; M. Hainisch, Getreidemonopol — Viehmonopol.

De vrees, dat met Schmoller's dood zijn Jahrbuch eveneens ter rüste zou gaan, is gelukkig niet bewaarheid. Na een slaap van 6 maanden is thans de eerste aflevering van 1918 verschenen. Schumacher en Spiethoff hebben te zamen de leiding op zich genomen en zetten in een inleidend woord hun voornemen uiteen het Jahrbuch voort te zetten in den geest van hun grooten voorganger. Schmoller's streven is steeds geweest zijn Jahrbuch niet enkel een bron te doen zijn voor de mannen der wetenschap, doch ook voor den brederen kring van hen, die met de practijk van het economisch leven in aanraking komen. „Der Praktiker sollte zur Klärung seiner Einsicht und seiner Ziele, zur Stärkung seines Willens und seiner Gründe, zur eigenen inneren Bereicherung sein Werk im grossen geschichtlichen Zusammenhang und im Vergleich mit anderen Völkern und anderen Zeiten aufassen, der Mann der Wissenschaft durch immer neue, aus schöpferischer Gegenwartsarbeit hervorspriessende Anregungen vor Verkümmern zum weltirenden Stubengelehrten bewahrt werden.” Dit blijft het doel. Toch zal in zoover verandering komen, dat niet meer in hoofdzak binnenlandsche vragen besproken zullen worden, doch dat het „weltwirtschaftliche” deel eveneens op den voorgrond zal komen, terwijl ook datgene, wat vakken als de bedrijfsleer, opgekomen met de uitbreiding van het hooger onderwijs op

het gebied van handel, landbouw e. d., aan economisch belangrijks bieden, binnen den kring van het Jahrbuch zal worden getrokken.

De inhoud van het eerste nummer, waarin Schmoller en Wagner op pieteitvolle wijze worden herdacht en dat nog een belangrijk artikel van Schmoller's hand bevat, bewijst, dat het Jahrbuch zijn aandacht blijft wijden aan de groote vragen van den dag — ditmaal in de eerste plaats op staatkundig gebied, in Pruisen, het Deutsche Rijk en Oostenrijk.

Zal het Koloniaal Instituut in Hamburg als tot dusver blijven „Forschungsinstitut“, waarbij taal en volkenkunde een groote rol spelen, of zal het zich ontwikkelen tot een volledige onderwijsinstelling, een universiteit, waarbij het onderwijs op internationaal-economisch en handelsgebied de voornaamste plaats zal innemen? In 1912 en 1913 is deze vraag uitvoerig besproken, waarbij voor de omzetting in een universiteit geen meerderheid te vinden was. 12 Januari 1918 heeft thans een toenmaals ad hoc benoemde commissie uit den Senaat zich voor de omzetting in een universiteit verklaard. Het vraagstuk zal dus binnenkort weder in den Senaat der vrije Hanzestad ter sprake komen. In verband hiermede drukt Schumacher thans af het in 1914 door hem in deze zaak uitgebracht praeadvies, hetwelk, naar hij meent, bij de beslissing der commissie niet zonder invloed is gebleven. Het praeadvies is zeer de aandacht waard.

The Economic Journal. — Londen, Maart 1918. *M. G. Fawcett*, Equal pay for equal work; *D. Zimmern*, The wool trade in war time; *G. R. Carter* en *H. W. Houghton*, Income tax on wages, by quarterly assessment; *O. T. Falk*, Currency and Gold: now and after the war; *R. G. Hawtrey*, The Bank restriction of 1797.

Journal of the Royal Statistical Society. — Londen, Januari 1918.

Sir Bernard Mallet, Vital Statistics as affected by the war; *Sir R. Henry Rew*, The prospect of the world's food supplies after the war; *L. Isserlis*, On the value of a mean as calculated from a sample; *Prof. R. A. Lehfeldt*, On Life-tables.

Sir Bernard Mallet geeft een reeks merkwaardige cijfers over den invloed van den oorlog op het verloop der bevolking, zoowel in Engeland als elders. Den belangstellenden lezer moeten wij naar het artikel zelf verwijzen.

Niet minder belangrijk is de bijdrage van *Sir R. Henry Rew*, waaraan in het vorig nummer enkele cijfers zijn ontleend. Zijn uitvoerige beschouwingen leiden hem tot de conclusie dat er op het oogenblik geen redenen zijn om te gelooven dat — uitgezonderd abnormale misoogsten — de wereld na den oorlog hetzij op het gebied van broodgraan hetzij op dat van vleesch voor ernstige tekorten zal komen te staan, aangenomen altijd, dat voldoende verscheppingsgelegenheden bestaan blijft. Bij de discussie waartoe *Sir Henry's* beschouwingen aanleiding gaven, werd door enkele sprekers nog met name gewezen op de mogelijkheid om wanneer straks het groote vrachtverkeer ter zee aan bezwaren onderhevig mocht zijn, aan het vischverbruik nog belangrijk uitbreiding te geven.

Journal de la Société Statistique de Paris. — Parijs, April 1918.

A. Neymarck, Les milliards de la guerre; *A. Barriol*, Le recensement postal des manufactures du Canada en 1916.

Voor het artikel van *Neymarck* zie men de bijdrage van den heer *G. M. Boissevain* in dit nummer.

Die Bank. — Berlijn, April 1918.

A. Lansburgh, Zinsgeld, zur „Geldwerdung“ der Staatsanleihen; *L. Exhwege*, Die Gefahr der weiteren Bodenverschuldung; *Dr. H. Zickert*, Die Gemeinwirtschafts-Theorie und der Braunkohlen-Bergbau.

Id. — Mei 1918.

A. Lansburgh, Die Berliner Grossbanken im Kriegsjahre 1917; *L. Exhwege*, Ketzereien zur Wohnungsfrage; *Fr. Köhler*, Die Umsatzsteuer als Förderin der Konzentration; *Dr. H. Kann*, Internationaler inflatorischer Ausgleich;

Bank-Archiv. — Berlijn, 1 Mei 1918.

Alfr. Loewenberg, Zur Börsensteuvorlage; *L. Jacoby*, Die neue Börsensteuvorlage für nicht notierte Aktien und Kuxe; *Dr. G. Sintenis*, Die

neue Kriegssteuer der Gesellschaften; *H. Ohse*, Die Neuregelung des Gesellschafts- und Effectenstempels im Gesetzentwurf zur Aenderung des Reichsstempelgesetzes; *Prof. Dr. Max Fleischmann*, Friede im Osten III.

Idem. — 15 Mei 1918.

Prof. Dr. Riesser, Das Ergebnis der achten Kriegsleihe; *Dr. H. Schultz*, Sollen der neuen Geldumsatzsteuer auch langfristige Kapitalanlagen unterliegen? *Dr. Hofmann*, Zur Tantiemepflicht der Sonderrücklage;

Weltwirtschaftliches Archiv. — Jena, 15 Mei 1918.

Dr. O. Wingen, Das Problem des vaterländischen Hilfsdienstes in kriegführenden und neutralen Ländern; *Dr. H. Curth*, Französische Schifffahrtspolitik während des Krieges mit besonderer Berücksichtigung der deutschen Interessen II; *W. H. Edwards*, Die Donauprobeme und die deutschen Aussenhandelsaufgaben; *E. Böhler*, Die Kali-industrie der Vereinigten Staaten von Amerika während des Krieges; *Dr. O. Kende*, Neuere Literatur zur wirtschaftlichen Entwicklung Osterreich-Ungarns. Bij de „Chronik und Archivalien“ o.m. *Dr. W. Schweer*, Hollands Kohlenversorgung*); *Prof. Dr. Kleberger*, Die Sicherung der Oel- und Fettversorgung Deutschlands während und nach der Kriegszeit; *Dr. H. Wehberg*, Aufenthaltsbeschränkungen und Naturalisationsentziehungen gegenüber Feinden in Frankreich; *idem*, Eine englische Gerichtsentscheidung betreffend den Wirtschaftskrieg nach dem Kriege; Neugründungen und Tätigkeit der Auslandshandelskammern.

*) Waarin o.m. vermeld wordt het bestaan h.t.l. van de „Coal Reserves Company (Betriebskapital £ 25.000)“ (?)

Koloniale Rundschau. — Berlijn, Maart/April 1918.

Dr. J. Ruppel, Die Verkehrskonzessionen in Belgisch-Kongo; *Prof. Dr. Ed. Moritz*, Die Anfänge der Erforschung von Südwestafrika; *Dr. E. Grünfeld*, Die neueste Geschichte Ostasiens im Lichte der Kolonialpolitik.

Deze aflevering van den K. R. bevat nu het laatste gedeelte van het excerpt, soms kritisch aangevuld, door *Dr. Ruppel* van het werk van *Dr. H. Waltz*: Das Konzessionswesen im Belgischen Kongo No. 9 der Veröffentlichungen des Reichs-Kolonialamts, Verlag Fischer 1917.

Na de bezetting van Brussel deed de Duitse overheid de archieven van het Belgische Ministerie van Koloniën onderzoeken. Het werk van *Waltz* is hieruit voortgekomen.

De laatste aflevering van den vorigen jaargang had zich bezig gehouden met de gebiedsconcessies waarbij de monopolie positie der producten-winnende maatschappijen een belangrijke factor is. De wijziging ten deze na het overgaan van den Kongo aan den Belgischen Staat vindt in het verloop van het werk behandeling. De in deze rubriek reeds genoemde eerste aflevering van den K. R. van dit jaar ging voort met de mijnconcessies, die zich veelal in verband met de geconcessioneerde landbedrijven bevinden. Het Maart/April nummer houdt zich bezig met de spoorwegen. De rol daarvan moet beoordeeld worden naar de geografische toestanden, en men vindt zulks in het werk gedaan. Wij verwijzen naar de aantekening op pag. 453 No. 125. De concessies der verschillende lijnen worden uitvoerig en met vermelding van onbekende omstandigheden behandeld, waarbij, vooral wat Katanga aangaat, de schakelpolitiek tegen vreemd expansionisme naar voren komt, een politiek welke in ieder opzicht bij het genoemde gewest door *Leopold* wel overwogen beoefend werd. *Ruppel* gaat nog nader in op den invloed die naar hij neemt de momenteele financiële conditie van den Belgischen Staat gehad heeft op den vorm der spoorwegconcessie-verdragen, de motiveering van *Ruppel* die op principes steunt acht hij niet voldoende.

Als bijlage van „De Indische Mercur“ No. 20, van 17 Mei 1918 verscheen de gebruikelijke uitgave Jaaroverzichten van den handel in Koloniale Producten voor 1917.

De inhoud wordt wederom gevormd door de bekende verslagen van makelaars enz., die gedeeltelijk in ons tijdschrift reeds werden opgenomen.

REGEERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED.

Uitreiking van broodkaarten. Met ingang van de 15e broodkaartperiode zullen door de gemeentebesturen slechts broodkaarten mogen worden uitgereikt aan ingezetenen en aan houders van *broodkaartenbewijzen*. Deze worden uitgereikt aan hen, die hier te lande niet in eenig bevolkingsregister zijn ingeschreven, als woonwagenbewoners, zwervers, enz., benevens aan personen, die geruimen tijd afwezig zijn uit de gemeente, waar zij zijn ingeschreven, als schippers, enz.

Varkens. Verboden is het vervoer en de aflevering van levende varkens.

Slachtvee. De maximumprijzen voor slachtvee, vastgesteld voor levering in de maanden April en Mei, zullen ook gelden voor levering in Juni.

Inbezitneming oogst 1918. Ook het vlas, vlasstroo en lijnzaad van oogst 1918 zullen worden in bezit genomen.

Lupinenzaad. Verboden is het vervoer van lupinenzaad. Voorts wordt alle lupinenzaad van den oogst 1917 en van vroegere oogsten in bezit genomen, maximumprijs *f* 30 per 100 K.G.

Hooi. Verboden is het vervoer van hooi van den oogst 1918. Verder is een maximumgroothandelsprijs vastgesteld voor hooi van *f* 80 per 1000 K.G. eerste kwaliteit, ongeperst, geleverd franco boord. Ingesteld is een Centraal Hooibureau.

Vroege aardappelen. De maximumkleinhandelsprijs voor de groote aardappelen zal voorloopig zijn 12 cts. per K.G. (poters of drielingen 2 ct. lager); het prijsverschil tusschen dezen prijs en den productieprijs, verhoogd met kosten, ad 5 cts. komt voor $\frac{9}{10}$ ten laste van het Rijk en voor $\frac{1}{10}$ ten laste van de betrokken gemeente.

Chemicaliën. Verboden is de aflevering en het vervoer van verschillende chemicaliën in grooter hoeveelheden, dan voor elk artikel vastgesteld. Zij, die van deze artikelen grooter hoeveelheden dan 10 K.G. onder zich hebben, moeten daarvan opgave doen.

Garens en kleedervoorziening. In verband met de plannen tot voorziening in de behoefte aan onderkleeding zijn bij verschillende fabrieken garens door de Regeering in bezit genomen. De behoefte aan onderkleeding doet zich dermate gelden, dat het niet wenschelijk wordt geoordeeld te wachten, totdat een algemeene distributie zal kunnen plaats hebben. Daarom worden nu reeds door het Steuncomité kleinere partijen aan bepaalde gemeenten toegewezen.

Inspectie Crisispersoneel. Door den Minister van Landbouw is met ingang van 1 Juni bij zijn Departement ingesteld een tijdelijke afdeling Inspectie Crisispersoneel.

Geneesmiddelen. Apothekers, apotheekhoudende geneeskundigen, ziekeninrichtingen, veeartsen en kleinhandelaren moeten vóór 15 Juni aan het Rijks Distributiekantoor voor Geneesmiddelen, enz., opgave doen van de onder hen aanwezige voorraden.

MAANDCIJFERS.

POSTCHEQUE EN GIRODIENST.

	Maart		April	
	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag
Aantal rekeninghouders op u ^o ..	8.900	—	9.589	—
Aantal rekeningen op u ^o	9.281	—	9.976	—
Stortingen	23.143	8.417.146	28.724	12.491.153
Overschrijvingen ..	16.466	5.599.780	20.102	15.548.144
Afschrijvingen	18.662	4.011.466	22.669	9.446.418
Totaal tegoed rekeninghouders op u ^o .	—	9.800.259	—	12.848.843

RIJKSPPOSTSPAARBANK.

APRIL	1918	1917	1916.
Inlagen	<i>f</i> 7.008.386	<i>f</i> 6.095.646	<i>f</i> 4.763.365
Terugbetalingen ..	8.491.956	6.934.811	7.533.077
Tegoed der inleggers op ultimo	222.728.570	206.805.051	190.204.627
Nom. bedr. der uitst. staatsschuldboekjes op ultimo	30.251.600	27.120.200	25.795.550
Spaarbankboekjes:			
Aantal nieuw uitgegeven	8.709	7.749	6.646
Aantal geheel afbetaald	7.509	8.609	8.625
Aantal uitstaande op ultimo	1.780.088	1.739.625	1.703.434

OVERZICHT DER RIJKSMIDDELEN.

(In Gulden).

	April 1918	Sedert 1 Januari 1918	Overeenkomstige periode 1917
<i>Directe belastingen.</i>			
Grondbelasting	1.684.816	3.540.378	3.252.198
Personeele belasting ..	¹⁾ —	804.932	696.218
Inkomstenbelasting ..	6.781.631	20.469.998	16.997.290
Vermogensbelasting ..	782.190	1.691.327	1.099.821
<i>Accijnzen.</i>			
Suiker	3.248.015	12.033.017	9.168.620
Wijn	11.155	448.114	407.722
Gedistilleerd	1.810.454	7.070.345	9.953.023
Zout	225.746	913.765	825.796
Bier	84.303	308.605	⁴⁾ 475.478
Geslacht	547.347	4.391.610	3.320.368
<i>Indirecte belastingen.</i>			
Zegelrechten	²⁾ 1.271.092	³⁾ 4.712.448	2.943.861
Registratierechten	2.145.837	8.205.266	4.244.680
Hypotheekrechten	—	—	441.252
Successierechten	2.612.223	8.003.410	6.411.977
<i>Invoerrechten.</i>			
Formaatzegel	570.911	2.621.554	3.952.940
<i>Gouden en zilveren werken.</i>			
Belasting	65.470	244.818	224.584
Essaailoon	64	291	272
Statistiekrecht	75.771	371.753	545.722
<i>Domeinen.</i>			
Staatsloterij	115.187	492.415	697.323
Jacht en visscherij	24.344	217.370	217.858
Loodsgelden	479	1.717	1.498
	12.375	69.397	141.539
Totaal	22.069.410	76.612.530	66.021.417

OPCENTEN VOOR HET LEENINGFONDS 1914.

	April 1918	Sedert 1 Januari 1918	Overeenkomstige periode 1917
<i>Directe belastingen.</i>			
Grondbelasting	337.609	709.337	652.268
Personeele belasting ..	¹⁾ —	¹⁾ 230.828	192.539
Inkomstenbelasting ..	2.562.033	7.723.673	5.768.999
Vermogensbelasting ..	292.847	639.317	363.891
<i>Accijnzen.</i>			
Suiker	649.603	2.406.603	1.833.724
Wijn	2.231	89.623	81.545
Gedist. (binn- en buitl.)	181.045	707.035	995.302
<i>Indirecte belastingen.</i>			
Zegelrecht van buitl. eff.	84.672	237.883	267.371
Registratierechten	381	2.250	424.064
Hypotheekrechten	—	—	43.994
Totaal	4.110.421	12.746.549	10.618.697

¹⁾ In de maand April pleegt de einduitkeering voor de provinciale- en gemeente-opcenten betreffende den vorigen dienst plaats te hebben, welke tengevolge van den achterstand op dit middel, de opbrengst over de maand April overtrof.

²⁾ Hieronder begrepen *f* 143.414 wegens zegelrecht van nota's van makelaars en commissionairs in effecten, enz. (Beursbelasting).

³⁾ idem *f* 678.487.

⁴⁾ Hieronder begrepen de opbrengst van den accijns op azijn.

**BELASTINGEN IN VERBAND MET DE BUITEN-
GEWONE OMSTANDIGHEDEN.**

	April 1918	Sedert 1 Januari 1918
Oorlogswinstbelasting	14.689.295	61.548.022
Verdedigingsbelasting Ia	709.608	1.541.216
Verdedigingsbelasting Ib	2.602.279	8.917.686
Verdedigingsbelasting II	3.916.309	11.093.128
	21.917.491	83.100.032

EMISSIES IN MEI 1918.

Bank- en Crediet-instellingen.....	f 4.292.500,—
zijnde:	
De Hanzebank f 500.000,— aand. à 101 %.	
Nijmeegsche Bankver. Van Engelen- burg & Schippers f 250.000,— aand. à 135 %.	
N.V. Bank Associatie Wertheim & Gompertz en Credietvereniging f 3.000.000,— aand. à 115 %.	
Hypotheekbanken (werkzaam in Nederland)	400.000,—
zijnde:	
Mij. voor Hypothecair Crediet in Nederland f 500.000,— aand. à f 200 % (met 20 % storting).	
Ned. Hyp. Bank f 500.000,— aand. à 200 % (met 20 % storting).	
Hypotheekbanken (werkzaam in het buitenland)	1.036.728,—
Internationale Hypotheekbank f 500.000,— 6 % pandbr. à 99 %.	
Holland Bank f 547.200,— 6 % pand- brieven à 99 %.	
Industriële Ondernemingen	1.691.850,—
zijnde:	
N.V. Vischconservenfabriek Hollandia f 100.000,— aand. à 100 %.	
„ 100.000,— 6 % cum. pref. aand. à 100 %.	
N.V. Van der Kuy & Van der Ree's Machinefabriek en Scheepswerf f 500.000,— aand. à 125 %.	
„ 500.000,— 6 % cum. pref. winstd. aand. à 100 %.	
N.V. A. N. de Lint's Industrie & Handel-Maatschappij f 274.000,— aand. à 115 % f 50.000,— 6 % cum. pref. aand. à 102½ %.	
Cultuurondernemingen, Handelsver- eenigingen en Handelsvenn.....	11.475.500,—
zijnde:	
N.V. Cultuur Mij. der Vorstenlanden f 10.265.000,— aand. à 110 %.	
N.V. Gebr. Snoek's Manufacturen- handel f 160.000,— aand. à 115 %.	
Diversen	360.000,—
zijnde:	
Ned. Herv. Diaconessh. te Arnhem f 250.000,— 4½ % obl. à 100 %.	
Leening voor rente en afl. gegar. door het Parochiaal Kerkbestuur v/d. H. Laurentiuskerk te Heemskerk f 110.000,— 5 % obl. à 100 %.	
Totaal....	f 19.256.078,—

terwijl voorts ook hier te lande gelegenheid bestond tot inschrijving op \$ 25.000.000,— aand. Swift & Co. à 100 %.

Totaal der emissies in Januari ..	f 536.940.910,—
Februari ..	12.202.250,—
Maart ..	56.044.025,—
April ..	9.419.875,—
Mei ..	19.256.078,—

Algemeen Totaal..... f 633.863.138,—

Bovendien:

f 7.940.000,— 3 m. Schatkistpromessen à f	993,38
„ 14 870.000,— 6 m. „ „ „	984,01
„ 11.630.000,— 4½ % Schatkistbiljetten „ „	1.009,25

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.
BANKDISCONTO'S.

	1 Juni 1918	20 Juli 1914
Ned. (Disc. Wissels. 4½ sedert 1 Juli '15	3½ sedert 23 Mrt. '14	
Bank { Bel. Binn. Eff. 4½ „ 1 „ '15	4 „ 23 „ '14	
{ Vrsch. in R.C. 5½ „ 19 Aug. '14	5 „ 23 „ '14	
Bank van Engeland 5 „ 7 Apr. '17	3 „ 29 Jan. '14	
Duitsche Rijksbank 5 „ 23 Dec. '14	4 „ 5 Febr. '14	
Bank van Frankrijk 5 „ 21 Aug. '14	3½ „ 29 Jan. '14	
Oostenr. Hong. Bk. 5 „ 12 Apr. '15	4 „ 12 Mrt. '14	
Nat. Bank v. Denem. 5 „ 9 „ '15	5 „ 6 Febr. '14	
Zweedsche Rijksbk. 7 „ 20 Mrt. '18	4½ „ 6 „ '14	
Bank v. Noorwegen 6 „ 14 Dec. '17	4½ „ 11 „ '14	
Zwitserse Nat. Bk. 4½ „ 31 „ '14	3½ „ 19 „ '14	
Bank van Spanje .. 4 „ 22 Mrt. '17	4½ „ —	
Bank van Italië .. 5 „ 10 Jan. '18	5 „ 9 Mei '14	
Feder. Res. Bk. N.Y. 3½-4½	—	
Javasche Bank.... 3½ „ 1 Aug. '09	3½ „ 1 Aug. '09	

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolongatie	Part. disconto	Part. disconto	Part. disc.	Call-money
1 Juni '18	2½-3¼	3½	3½-3¾	4-4½	—	4¾-5 1)
27 M.-1 J. '18	2½-3	3¼-4	3½-3¾	4-4½	—	4½-6
20 25 Mei '18	2½-3	2½-3½	3½-3¾	4-4½	—	4½-5¾
13-18 „ '18	2½-3½	2½-3½	3½-3¾	4-4½	—	3-5½
28 M.-2 J. '17	1½-2½	2¼-3¼	4¾-5	4-4½	—	2½-4¼
29 M.-3 J. '16	1½-2¼	2-¼	4¾-5	4-4½	—	2½-3
20-24 Jul. '14	3½-3¾	2¼-3¼	2¼-3¼	2½-3½	2¾	1¾-2½

1) Noteering van 31 Mei.

WISSELKOERSEN.
WISSELMARKT.

De koersen voor alle wissels liepen deze week verwonderlijk in gelijke richting. Maandag en Dinsdag waren alle koersen vast, daarna keerde de stemming en trad weder een even gelijke daling in. Alleen Zwitserland bleef in verhouding op een hooger niveau, overigens sloten alle koersen ongeveer op hetzelfde punt als de vorige week. Over het algemeen is de handel in de laatste weken wel wat levendiger. Voor het grootste gedeelte is dit een gevolg van de sterke schommelingen, waardoor herhaaldelijk beduidende marges ontstaan vergeleken met de buitenlandsche koersen en de arbitrage wordt aangewakkerd.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen *)	Parijs *)	Berlijn *)	Weenen *)	St. Petersburg 1)	New York 1)
27 Mei 1918 ..	9.52½	35.15	38.45	23.52½	—	1.99½
28 „ 1918 ..	9.63	35.35	39.85	24.50	—	2.02½
29 „ 1918 ..	9.55	35.25	39.42½	24.15	—	2.00½
30 „ 1918 ..	9.55	35.20	39.15	24.20	—	2.00½
31 „ 1918 ..	9.47	35.—	38.97½	24.—	—	1.99
1 Juni 1918 ..	9.45	34.95	38.85	23.90	—	1.98½
Laagste d. w. 1)	9.44	34.80	38.35	23.40	—	1.98
Hoogste „ „ 1)	9.65	35.50	40.10	24.60	—	2.02¾
25 Mei 1918 ..	9.46½	34.95	38.95	24.10	—	1.98½
18 „ 1918 ..	9.41	34.80	38.50	23.30	—	2.—
Muntpariteit ..	12.10	48.—	59.26	50.41	1.28	2.48¾

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

*) Noteering van 17 Mei 1918.

Data	Stockholm*)	Kopenhagen*)	Christiania ¹⁾	Zwitserland*)	Spanje ¹⁾	Batavia ¹⁾ telegrafisch
27 Mei 1918	67.85	62.20	62.40	49.25	57.50	99½-100½
28 „ 1918	68.30	62.25	63.25	49.90	58.—	99½-100½
29 „ 1918	68.05	62.45	63.—	49.70	58.10	99½-100½
30 „ 1918	67.75	62.20	62.85	49.60	57.75	99½-100½
31 „ 1918	67.50	62.—	62.50	49.70	57.40	99½-100½
1 Juni 1918	67.50	62.—	62.50	49.65	57.20	99½-100½
H'ste d. w. ¹⁾	67.—	60.90	62.20	49.05	56.50	99½-100½
H'ste „ „ ¹⁾	68.50	63.—	63.50	49.90	58.50	99½-100½
25 Mei 1918	68.20	62.40	63.20	49.20	57.50	99½-100½
18 „ 1918	68.15 ²⁾	61.75 ²⁾	62.50	49.70 ²⁾	58.—	99½-100½
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Notering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave
2) Notering van 17 Mei.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Londen (in \$ per £)	Zicht Parijs (in frs. p. \$)	Zicht Beilijn (in cents p. 4 Rm.)	Zicht Amsterd. (in cents per gld.)
1 Juni 1918	4.76.45	5.71½	nom.	49½
Laagste d. week..	4.76.45	5.71½	—	49½
Hoogste „ „ ..	4.76.45	5.71¾	—	49¾
25 Mei 1918	4.76.45	5.71½	nom.	49
18 „ 1918	4.76.45	5.71½	nom.	50½
Muntpariteit....	4.86.67	5.18½	95¼	40¾

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noterings-eenheden	5 April 1918	7 Mei 1918	Tijdsperk 8-21 Mei 1918		21 Mei 1918
				Laagste	Hoogste	
Alexandrië..	Piast. p. £	97½/16	97½/16	97½/16	97½/16	97½/16
B. Aires....	d.p.gd.pes.	50¾	50¾	51	53¼	51¾
Calcutta....	sh/d.p.rup.	15½/2	16½/2	16	16½/16	16½/2
Hongkong...	id. p. \$	30¾	31¾	31¾	31½	31½
Lissabon....	d.p.escudo	28¾	29¾	29	31½	31
Madrid.....	Peset. p. £	18.28	17.13	16.90	17.13	16.93
Montevideo..	d.p.peso	63½	65	64	66	64¾
Montreal....	\$ per £	4.84¾	4.82½	4.80½	4.84	4.82
Petrograd...	R. p. £ 10	nom.	nom.	nom.	nom.	nom.
R.d.Janeiro ¹⁾	d.p.milr.	13¾/16	13¾/2	13¾/16	13¾	13¾/16
Rome.....	Lires p. £	41.90	42.76	42.76	43.28	43.15
Shanghai...	sh/d.p.tael	4/4	4/5¾	4/5¾	4/6	4/5¾
Singapore...	id. p. \$	2/3¾	2/4¾/2	2/3¾/2	2/4¾/2	2/4¾/2
Valparaiso ¹⁾	d.p.pap.p.	15¾/2	16¾/2	16¾/16	17¾	16¾/2
Yokohama...	sh/d.p.yen	2/2½/16	2/2¾/2	2/2½/16	2/2¾/16	2/2¾/16

1) Noteringen op 90 dagen.

GOUD EN ZILVER.

Sedert 29 Juli 1916 worden de dagelijksche ontvangsten en onttrekkingen van goud door de Bank van Engeland tijdelijk niet bekend gemaakt.

NOTERING VAN ZILVER.

Notering te Londen. te New York

1 Juni 1918.....	48¾	99½
25 Mei 1918.....	48¾	99½
18 „ 1918.....	48¾ ¹⁾	99½
11 „ 1918.....	49¼	99½
4 „ 1918.....	49¼	99½
2 Juni 1917.....	38¾	75¼
3 „ 1916.....	81	64¾
20 Juli 1914.....	24¾/16	54¼

1) Notering van 17 Mei.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 1 Juni 1918.

Activa.		
Binnenl. Wissels, Prom. enz. in disc.	H.-bk. f 29.646.532,86½ B.-bk. „ 1.250.713,51 Ag.sch. „ 17.398.668,66	f 48.295.915,03½
Papier o. h. Buitenl. in disconto	—	—
Idem eigen portef.	f 8.099.814,20	—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	—	8.099.814,20
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	H.-bk. f 74.330.025,54 B.-bk. „ 8.882.619,80 Ag.sch. „ 50.039.626,28½	f 133.252.271,62½
Op Effecten	f 130.361.371,62½	—
Op Goederen en Spec.	2.890.900,—	133.252.271,62½
Voorschotten a. h. Rijk	—	—
Munt en Muntmateriaal	Munt, Goud f 83.956.720,— Muntmat., Goud „ 636.309.459,11½	f 720.266.179,11½
Munt, Zilver, enz.	7.797.315,44½	—
Muntmat., Zilver	—	728.063.494,56
Effecten	Bel.v.h. Res.fonds. f 5.220.093,82 id. van ¼ v. h. kapit. „ 3.989.268,30½	9.209.362,12½
Geb. en Meub. der Bank	—	1.465.000,—
Diverse rekeningen	—	91.717.387,76
		f 1.020.103.245,30½

Passiva.

Kapitaal	f 20.000.000,—	
Reservefonds	5.234.534,18½	
Bankbiljetten in omloop	927.613.660,—	
Banksignatiën in omloop	2.881.903,37½	
Rekening-Courant saldo's:		
Van het Rijk	f 18.841.251,62½	
Van anderen	40.156.942,75½	
Diverse rekeningen	58.998.194,38	
	5.374.953,36½	
	f 1.020.103.245,30½	
Beschikbaar metaalsaldo	f 529.394.978,89½	
Op de basis van ¼ metaaldekking	331.496.227,34½	
Minder bedraaan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	2.646.974.890,—	
Verschillen met den vorigen weekstand:		
	Meer Minder	
Disconto's	— 1.800.468,37½	
Buitenlandsche wissels	622.128,—	—
Beleeningen	1.509.250,32	—
Goud	—	1.172.348,45
Zilver	—	1.686,65½
Bankbiljetten	8.451.195,—	—
Part. Rek.-Crt. saldo's	—	24.850.948,63

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opschbare schulden
1 Juni 1918	720.266	7.797	927.614	61.880
25 Mei 1918	721.439	7.799	919.162	73.201
18 „ 1918	719.240	7.756	933.985	62.857
11 „ 1918	721.771	7.493	952.425	60.656
4 „ 1918	721.833	7.331	971.986	64.449
27 April 1918	725.771	7.274	936.472	71.764
20 „ 1918	729.446	7.158	895.117	75.776
13 „ 1918	730.152	7.135	894.911	75.711
6 „ 1918	721.397	7.154	893.899	64.320
30 Maart 1918	722.184	7.285	889.692	59.943
23 „ 1918	723.051	7.337	864.373	66.509
16 „ 1918	723.807	7.323	858.394	58.834
9 „ 1918	722.096	7.225	859.317	65.835
2 Juni 1917	596.314	7.497	757.088	51.967
3 Juni 1916	542.893	5.947	645.484	64.648
25 Juli 1914	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Disconto's		Beleeningen	Beschikbaar Metaal-saldo	Dek-kings-percentage
	Totaal	Hieraan Schatkist-promessen rechtstreeks			
1 Juni 1918	48.296	18.000	133.252	529.395	74
25 Mei 1918	50.096	18.000	131.743	529.987	73
18 „ 1918	55.018	18.000	135.293	527.115	73
11 „ 1918	58.395	18.000	150.486	525.715	72
4 „ 1918	61.871	18.000	170.593	520.938	70
27 Apr. 1918	46.520	18.000	153.925	530.839	73
20 „ 1918	36.547	18.000	115.576	541.717	76
13 „ 1918	36.597	—	111.694	542.401	76
6 „ 1918	29.243	10.000	115.118	536.216	76
30 Mrt. 1918	19.165	—	115.737	538.809	77
23 „ 1918	20.822	—	108.980	543.478	78
16 „ 1918	21.714	—	103.580	546.945	80
9 „ 1918	24.064	—	111.170	543.537	79
2 Juni 1917	57.813	44.000	91.120	441.043	75
3 Juni 1916	31.992	11.300	72.186	405.991	77
25 Juli 1914	64.947	14.300	61.686	43.521 ¹⁾	54

¹⁾ Op de basis van $\frac{2}{5}$ metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	1 Juni 1918	25 Mei 1918
Aan schatkistpromessen..	f 134.890.000,—	f 112.880.000,—
waarvan rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatst	„ 18.000.000,—	„ 18.000.000,—
Aan schatkistbiljetten ..	„ 47.507.000,—	„ 49.445.000,—
Aan zilverbons	„ 37.714.878,50	„ 33.604.579,50

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Naast de per mail ontvangen gegevens worden de telegrafisch bekend geworden totaalcijfers der obligo's en uitzettingen en het beschikbaar metaalsaldo van latere data opgenomen.

Data	Goud	Zilver	Bank-biljetten	Andere opschb. schulden
18 Mei 1918.....	***	***	253.900	
11 „ 1918.....	***	***	254.400	
16 Febr. 1918.....	86.643	20.241	170.100	62.581
9 „ 1918.....	86.469	20.400	169.774	64.384
2 „ 1918.....	86.061	19.848	168.540	66.611
19 Mei 1917.....	72.297	22.244	156.571	34.428
20 Mei 1916.....	53.920	31.892	144.314	35.424
25 Juli 1914.....	22.057	31.907	110.172	12.634

Data	Disconto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Beschikbaar metaal-saldo	Dek-kings-percentage
18 Mei 1918		129.300	***	***	63.700	***
11 „ 1918		127.700	***	***	63.100	***
16 Febr. 1918	8.732	35.183	64.363	23.524	60.584	46
9 „ 1918	9.140	35.482	64.975	23.816	60.316	46
2 „ 1918	8.335	35.342	66.337	25.228	59.155	45
19 Mei 1917	6.508	36.852	50.149	8.553	56.783	49
20 Mei 1916	6.512	40.425	44.286	6.363	50.394	47
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	4.842 ¹⁾	44

¹⁾ Sluitpost der activa. ²⁾ Op de basis van $\frac{2}{5}$ metaaldekking.

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opschb. schulden	Disconto's	Div. rekeningen ¹⁾
23 Maart 1918 ..	547	1.256	901	1.075	626
16 „ 1918 ..	548	1.256	869	1.088	572
9 „ 1918 ..	546	1.291	884	1.095	748
2 „ 1918 ..	584	1.308	759	1.093	553
24 Maart 1917 ..	762	1.043	1.104	939	360
25 Maart 1916 ..	970	895	835	928	560
25 Juli 1914 ..	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden p. st.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
29 Mei 1918	63.451	51.051	***	***	***
22 „ 1918	62.633	50.246	***	***	***
15 „ 1918	61.708	49.977	244.063	28.500	220.254
8 „ 1918	61.366	49.683	241.004	28.500	216.836
30 Mei 1917	55.100	39.015	159.103	28.500	127.987
31 Mei 1916	60.215	35.389	118.550	28.500	83.775
22 Juli 1914	40.164	29.317

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Re-serve.	Dek-kings-percentage ¹⁾
29 Mei '18	56.788	106.486	41.056	135.270	30.850	17,50
22 „ '18	55.581	97.304	38.434	127.600	30.837	18,57
15 „ '18	57.317	105.522	41.457	133.820	30.182	17,22
8 „ '18	55.872	97.410	37.573	128.130	30.133	18,18
30 Mei '17	45.080	115.055	57.439	119.481	34.535	19,50
31 Mei '16	38.187	72.653	53.534	82.858	43.276	31 $\frac{1}{4}$
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 $\frac{3}{8}$

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehenskassenscheine, in duizenden Mark.

Data	Metaal	Daarvan Goud	Kassenscheine	Circulatie	Dek-kings-percentage ¹⁾
23 Mei 1918	2.465.889	2.345.524	1.516.618	11.700.247	34
15 „ 1918	2.465.819	2.345.393	1.555.846	11.803.870	34
7 „ 1918	2.464.955	2.345.192	1.550.545	11.802.332	34
30 April 1918	2.464.796	2.344.999	1.543.195	11.820.793	34
23 Mei 1917	2.561.582	2.533.168	522.360	8.132.076	38
23 Mei 1916	2.503.032	2.463.392	527.547	6.443.316	47
23 Juli 1914	1.691.898	1.356.857	65.479	1.890.895	93

¹⁾ Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Crt.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal uitgegeven	In kas bij de Reichsbank
23 Mei 1918	14.000.447	7.333.316	8.572.300	1.501.800
15 „ 1918	14.546.209	7.751.370	8.613.300	1.541.600
7 „ 1918	13.577.588	6.857.044	8.613.400	1.536.800
30 April 1918	13.887.788	7.055.105	8.587.300	1.529.700
23 Mei 1917	9.220.050	4.640.678	4.573.700	504.500
23 Mei 1916	5.266.386	1.775.453	1.716.700	483.100
23 Juli 1914	750.892	943.964

RUSSISCHE STAATSBANK.

Sedert 5 November 1917 is geen bankstaat verschenen.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buit.gew. voorsch. a/d. Staat
30 Mei '18	5.382.424	2.037.108	254.041	1.448.883	16.800.000
23 " '18	5.381.736	2.037.108	255.487	1.407.374	16.450.000
16 " '18	5.380.980	2.037.108	256.245	1.357.968	16.250.000
9 " '18	5.380.407	2.037.108	255.825	1.300.270	16.150.000
31 Mei '17	5.273.661	2.033.741	257.601	766.576	10.500.000
2 Juni '16	4.739.234	—	352.336	701.340	7.600.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitgestelde Wissels	Beleening	Bankbiljetten	Rek. Crt. Particulieren.	Rek. Crt. Staat
	1.120.605	1.083.957	929.427	27.343.372	3.339.833	46.064
	1.078.817	1.087.861	937.675	27.073.138	3.162.143	65.497
	1.091.394	1.090.083	992.929	29.064.028	3.017.958	89.560
	1.177.399	1.091.821	999.006	27.011.836	3.052.300	46.969
	522.161	1.221.257	1.120.569	19.479.437	2.628.109	127.233
	442.148	1.513.782	1.203.646	15.531.129	2.105.963	54.716
	1.541.080	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590

SOCIÉTÉ GÉNÉRALE DE BELGIQUE. 1)

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal, incl. buitenl. sald	Beleening van buitenl. oorder.	Beleening van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleening.	Circulatie	Rek. Crt. sald
30 Mei '18	887.657	99.026	480.000	107.632	1.305.096	259.529
23 " '18	887.882	98.905	480.000	109.847	1.310.235	256.746
8 " '18	808.733	98.808	480.000	122.005	1.266.338	232.480
2 " '18	805.970	98.776	480.000	125.395	1.265.172	234.550
31 Mei '17	382.327	87.614	480.000	81.134	913.870	107.341
30 Mei '16	253.629	65.371	480.000	61.114	699.996	147.366

1) Sedert einde 1914 met de functie van circulatiebank belast.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goud	Waarvan voor dekking F. R. Notes	Waarvan in het buitenland	Zilver etc.	F.R. Notes in circulatie
22 Maart '18	1.802.814	899.919	52.500	59.558	1.429.509
15 " '18	1.793.243	890.714	52.500	58.950	1.406.228
8 " '18	1.788.198	916.969	52.500	59.685	1.383.990
1 " '18	1.777.329	905.915	52.500	60.444	1.351.091
23 Maart '17	912.055	352.038	—	10.665	844.603

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Waarvan Kapitaal	Algem. Dekkingspercentage 1)	Percent. Gouddekking circulatie
22 Maart '18	871.999	1.882.396	74.011	59,6	63,-
15 " '18	840.732	1.833.275	73.886	61,6	63,3
8 " '18	838.292	1.815.835	73.624	59,2	66,3
1 " '18	801.738	1.820.954	73.401	60,5	66,6
23 Maart '17	106.271	844.603	56.057	80,5	101,5

1) Verhouding tusschen: den totalen goudvoorraad, zilver etc., en de opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito's met inbegrip van het kapitaal.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
15 Mrt. '18	681	11.439.631	1.152.208	11.029.244	1.392.492
8 " '18	682	11.438.568	1.164.890	11.190.614	1.395.667
1 " '18	676	11.375.469	1.089.152	11.119.448	1.375.066
21 Febr. '18	686	11.463.952	1.170.737	11.243.053	1.404.882
15 " '18	679	11.527.276	1.139.386	11.089.879	1.381.799
8 " '18	670	11.443.117	1.208.992	10.937.616	1.358.737
1 " '18	675	11.523.854	1.203.956	10.896.831	1.359.956
25 Jan. '18	671	11.541.418	1.199.201	10.777.154	1.399.748

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 3 Juni 1918.

Met geweldige kracht wordt thans wederom gepoogd aan het Westelijk front een definitieve beslissing te forceeren, waartoe het initiatief is uitgegaan van de Duitse legerleiding. Waar in strategisch opzicht de aanvaller steeds in de meest voordeelige positie zich bevindt, daar hij plaats, tijd en opstelling der troepen kan uitkiezen, is het te begrijpen, dat de eerste dagen een succes voor de Duitse legers hebben gebracht. Inmiddels echter heeft de tegenpartij gelegenheid gehad zich te formeeren en zich op te maken, om den aanval tot staan te brengen en, zoo mogelijk, het verloren terrein te herwinnen. Volgens de jongste berichten zouden de keurtroepen van Fransche zijde in het veld zijn gebracht en het is dan ook onwederlegbaar, dat de vooruitgang der Duitse legers in de laatste dagen veel minder snel plaats heeft, dan bij den aanvang van het offensief het geval is geweest.

Toch heeft deze wijziging in den stand van zaken geen verandering op de beurzen der Centrale landen te voorschijn gebracht. Nog steeds is men daar uiterst optimistisch gestemd. Zoo krachtig zelfs is het vertrouwen op de eindoverwinning, die dan door de wapenen bevochten zou moeten worden, dat de leidende Regeeringspersonen niet gearzeld hebben te wijzen op een mogelijk einde van den oorlog vóór het jaar 1918 zou zijn verlopen. Deze verwachting werd uitgesproken, toen bij deze personen het voorgenomen offensief bekend was; er behoeft dus geen twijfel te bestaan aan de wegen, langs welke zij het einde van den oorlog bereikbaar achten. Het is dan ook niet meer dan natuurlijk, dat dit optimisme op het publiek en wel speciaal op het speculerend publiek is overgeslagen, zoodat als geheel de beurs te Berlijn in de achter ons liggende berichtperiode een zeer opgewekt aanzien heeft gehad.

Ontegenzeggelijk waren echter aan den anderen kant hiervoor ook speciale oorzaken aan te wijzen. Men herinnert zich nog de geweldige koersopdriving in aandelen Bemberg, welke wij eenige weken geleden hier ter plaatse reeleerden. De grond voor deze hausse werd gevonden in de mogelijkheid tot „Verwertung” van een uitvinding, die het mogelijk maakt weefstoffen te vervaardigen uit in Duitschland zelve te vinden grondstoffen, hetgeen vooral in dezen tijd van absoluten stilstand van buitenlandschen import ongetwijfeld van zeer groot nut kan worden. Ook voor den overgangstijd is de uitvinding, indien zij practisch op groote schaal kan worden toegepast, van onberekenbaar voordeel en in dit verband is een rijzing van den koers der aandelen dan ook wel te rechtvaardigen. Zooals echter bijna steeds ter beurze geschiedt, is ook hier zeer sterk overdreven; zoo buiten iedere verhouding is de koers opgevoerd, dat de directie het noodig heeft geoordeeld een waarschuwing in de pers te lanceren. Een terugval van eenige betekenis heeft dit nochtans niet veroorzaakt; eerder hebben de gunstige vooruitzichten op het gansche gebied der „Ersatz”-kleedingstoffen-industrie een verdere opwaartse beweging ook in andere soortgelijke aandelen te voorschijn geroepen. Zoo waren deze week de aandelen Vereinigte Hanfschlauch tot sterk verhoogde prijzen gezocht; naar verluidt zou deze onderneming een nieuwe uitvinding op het gebied van het spinnen van garens en het fabriceren van drijfriemen hebben toegepast, terwijl men ook beweerde, dat zij een belangengemeenschap met de Bemberg zou hebben aangegaan.

Naast de directie van de Bemberg A. G. hebben overigens ook andere het noodzakelijk gevonden op te komen tegen een te sterk doorgevoerde prijsopdriving. Wij noemen de Mechanische Buntweberei vorm. Kolb & Schüle A. G. te Kirchheim, de Bremer Linoleumwerke Delmenhorst en de Lüdenscheider Metallwerke A. G. Deze voorvallen bewijzen wel ten volle, dat de speculatiezucht aan de beurs te Berlijn zeer sterk aangewakkerd is en dat alle verbodsbepalingen omtrent het publiceeren van koersen e.d. niet in het minst dienstig zijn om dezen geest ook maar eenigszins te keeren. De oorzaken hiervoor zijn te vinden primo in de reeds boven gereleveerde optimistische opvattingen omtrent een eindelijk zegepraal der Duitse legers, secundo in de verwachtingen, die men omtrent allerlei nieuwe procédés, ontstaan uit de noodzaak van de toepassing van vervangingsstoffen, koestert, (waarbij men dan echter meestentijds uit het oog verliest, dat van deze surrogaten het vermoedelijk slechts enkele na den oorlog tot de hoogte van reële verbruiksartikelen zullen brengen) en tertio in de buitengewoon ruime geldmarkt, te voorschijn geroepen uit de liquidatie van voorraden, de verhooging der prijzen, enz. Men onderscheidt bijna niet meer en neemt het minste bericht van gunstige exploitatie of van goede bedrijfsresultaten aan, om te komen tot een totaal ongemotiveerde op-

drijving van de koersen der betrokken waarden. Het spreekt vanzelf, dat voor het grootste gedeelte hier een hevige teleurstelling zal moeten volgen; op het oogenblik echter denkt het publiek hieraan niet.

Voor een enkele rubriek scoen de koersverheffing nochtans wel gewettigd, o.a. voor scheepvaart-aandeelen. Op de Oostzee, die thans van mijnen gezuiverd is, is het handelsverkeer weder hervat, terwijl aan den anderen kant onderhandeld wordt omtrent den verkoop van schepen aan Argentinië. Deze schepen zouden dan worden betaald door het neutrale buitenland, dat van Argentinië graan betreft, zoodat de moeilijkheid in verband met de overmaking der gelden op deze wijze vermeden zou kunnen worden. Het is echter de vraag, of deze inderdaad ingenieus uitgevonden en eenvoudige regeling geen enkelen hinderpaal op haren weg zal ontmoeten. Voorts verluidd, dat de verschillende reederijen den eersten termijn van de door de Regeering toegezegde schadeloosstellingen dezer dagen ontvangen zouden hebben. Deze laatste mededeeling is natuurlijk weder typisch voor de behoefte, die het publiek in het algemeen aan stimulerende bijzonderheden heeft; deze schadeloosstelling toch was toegezegd en alleen insolventie of chicane van den Staat zou derhalve slechts de uitbetaling hebben verhindert. Een meer geldige reden, die heeft medegewerkt tot een zeer geanimeerde stemming voor scheepvaartwaarden is echter wel de omstandigheid, dat de groep Ballin-Stinnes pogingen in het werk stelt om belang te verkrijgen bij de exploitatie der petroleumbronnen in Roemenië. Meer en meer komt hieruit naar voren, hoe langzamerhand, vooral in Duitschland, kartels en trusts van den meest verschillende aard gaan ontstaan, hoe alles in het werk wordt gesteld, om na den oorlog met een zoo groot en krachtig mogelijke organisatie gereed te zijn, teneinde de verwachte concurrentie op alle gebied het hoofd te kunnen bieden. Vooral de kartelvorming „in de diepte”, d.w.z. de aaneensluiting van bedrijven, die op elkanders eindproduct zijn aangewezen, neemt zeer groote vormen aan.

Te Londen is de beurs nog steeds in een apathische stemming. Hier hebben de eerste successen van het hernieuwde offensief natuurlijk een tegengestelde werking gehad, dan in Duitschland. Toch was van een sterk dalende tendens geen sprake. Het bedrijfsleven blijft dan ook innerlijk gezond, waarvan als voorbeeld wel mogen worden genoemd de balansen, die de groote banken hebben gepubliceerd. Voor 29 Engelsche bankinstellingen bedroeg de winst over 1917 niet minder dan £ 11,17 miljoen, waarvan £ 5,40 miljoen aan dividenden werd uitgekeerd; de deposito's klommen van £ 1444,43 tot £ 1705,84 miljoen, hetgeen alleszins een beeld geeft van de krachtige financiële basis, waarop het land nog steeds berust.

Te Parijs heeft vooral het verslag van Frankrijk's grootste rederij-onderneming de aandacht getrokken. De Compagnie Générale Transatlantique heeft, ondanks fr. 40 miljoen voor nieuwbouw is uitgegeven, het bedrag waarvoor hare schepen te boek staan, in twee jaren tijd met fr. 47 miljoen verminderd, ongetwijfeld een voorbeeld van sterk doorgevoerde afschrijvingspolitiek. Het bezit aan effecten, oorspronkelijk bestaande uit aandelen in de scheepswerf van St. Nazaire, steeg in hetzelfde tijdsverloop van fr. 22 miljoen op fr. 201 miljoen. Hoogstwaarschijnlijk is deze sterke groei toe te schrijven aan de omstandigheid, dat de vergoedingen, door de Fransche Regeering te voldoen voor verloren gegane scheepsruimte, zijn betaald met obligaties der oorlogsleeningen. Afgescheiden hiervan paraisseeren nog fr. 44 miljoen aan vorderingen op den Franschen Staat op de balans. De inkomsten stegen van fr. 202,85 op fr. 268,50 miljoen, waaruit, na de boven reeds gereleveerde afschrijvingen, een dividend van fr. 20 (v. j. fr. 18) per gewoon en preferent aandeel ad fr. 150 nominaal werd uitgekeerd.

Te New York heeft vooral de vaste stemming voor Marinewaarden de aandacht getrokken. En zijn onderhandelingen gaande betreffende den verkoop van het Engelsche bezit uit de Marinetrust; naar men zegt, is een bod van \$ 125.000.000 binnengekomen. De besprekingen nemen, volgens de jongste mededeelingen, een gunstig verloop. Niettemin staan conservatieve kringen zeer sceptisch tegenover de sensationele koersverheffing, waarvan voornamelijk de preferente aandelen deze week hebben blij gegeven. Weliswaar zou het mogelijk zijn, indien de transactie betreffende den verkoop tot stand komt, de obligatieschuld der Trust af te lossen en zelfs over te gaan tot uitkeering van het achterstallig dividend ad 72 pCt. op de preferente aandelen, doch vermoedelijk zal de directie tot deze aflossing, resp. dividenduitkeering niet besluiten, dan nadat zij de onderneming sterk heeft gemaakt voor alle eventualiteiten, die de toekomst kan brengen. Nu zouden aandeelhouders zelf hiermede wel in ruime mate rekening kunnen houden,

doch practisch is dit niet mogelijk, wijl men in den blinde tast voor zoover het betreft de wetenschap van het aantal en de grootte der vaartuigen, die na den eventueelen verkoop nog in het bezit der Marinetrust zullen blijven. Ook hier zullen wel sterk naar den gunstigen kant overdreven verwachtingen de krachtige koersverheffing in de hand hebben gewerkt.

Te onzent heeft de markt voor staatsfondsen een zeer kalm verloop gehad. De tendens voor de Staatsleening 1917 was echter eerder naar den dalenden kant. In buitenlandse staatspapieren kwam slechts sporadisch notering tot stand. Nu het wetsontwerp tot wering van den invoer van vreemde fondsen wellicht spoedig tot wet verheven zal worden, is men mede huiverig engagementen aan te gaan, waarbij remise van fondsen uit het buitenland naar ons land moet plaatsvinden, terwijl op het oogenblik van inwerkingstelling der wet wellicht deze fondsen onze grenzen nog niet gepasseerd zouden zijn. In staatspapieren met z.g. „nieuw zegel” is de handel dan ook sterk afgenomen.

	28 Mei.	31 Mei.	3 Juni.	Rijzing of daling.
4 1/2 % Ned. W. Schuld	94	93 7/8	93 3/8	— 3/8
4 1/2 % „ „ „	1916	94 15/16	94 1/16	— 1 3/4
4 % „ „ „	1916	87 7/16	86 1/2	— 1 1/16
3 1/2 % „ „ „	77 1/4	76 1/2	76 1/2	— 3/4
3 % „ „ „	69 3/8	68 3/4	69 3/8	
2 1/2 % Cert. N. W. S.	59 3/8	58 3/4	59 3/8	
5 % Oost-Indië 1915	97 11/16	97 1/4	97	— 11/16
4 % Hongarije Goud	43 1/8	44	44	+ 7/8
4 % Oostenr. Kronenrente	39 1/4	38 3/4	38 3/4	— 1/2
5 % Rusland 1906	24	24	24	
4 1/2 % Iwagorod Dombr.	22 3/8	22 3/4	22 3/4	+ 1/8
4 % Rusland Cons. 1880	21 3/8	21 1/8	21 1/8	— 1/2
4 % Rusl. bij Hope & Co.	22 7/16	21	20 15/16	— 1 1/2
4 1/2 % China Goud 1898	54	54	54	
5 % Brazilië 1895	57 3/16	57 3/16	54 1/4	— 2 1/10

De locale markten waren vast gestemd voor *scheepvaartwaarden*. Weliswaar vormt het uitblijven van een algemeen overeenkomst nog steeds het zwakke punt in de markt, doch de jongste berichten omtrent het vermoedelijke uitvaren van eenige graanschepen, voorzien van een „Geleitschein” van de Duitsche autoriteiten, benevens de geruststellende verklaringen van onze Regeering betreffende het uitvaren van het Indisch convooi heeft de algemeene tendens toch veel kalmer gemaakt. Ook het verslag van den Rotterdamschen Lloyd heeft een zeer gunstigen indruk gewekt. Een bruto-winst op de exploitatie-rekening van ongeveer 127 pCt. van het aandeelenkapitaal geeft dan ook wel beeld van een geweldige „earning-capacity” en het dividend ad 15 pCt., dat eerst enigszins tegenviel, verschijnt door de cijfers der winst- en verliesrekening in een geheel ander licht. Niet minder dan globaal f 17.000.000 wordt op verschillende hoofden als reserve en afschrijving aangewend, zoodat de financiële positie van de onderneming gedurende het jaar 1917 op een geweldige wijze is versterkt. Hoevel de weerspiegeling van deze omstandigheid nog niet sterk in de koersen der betrokken aandelen tot uiting is gekomen, blijkt langzamerhand, zooals reeds vermeld, op de geheele scheepvaartmarkt een betere tendens de overhand verkregen te hebben.

	28 Mei.	31 Mei.	3 Juni.	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	365	366 1/2	370 1/4	+ 5 1/4
„ „ „ „ gem. eig.	343	342 1/2	345 3/4	+ 2 3/4
Holland-Gulf-Stoomv.-Mij.	255	255	255	
Holl. Alg. Atl. Stoomv.-Mij.	163	163	163	
Hollandsche Stoomboot-Mij.	195 1/2	190 1/2	192	— 3 1/2
Java-China-Japan-Lijn	250 1/4	249 1/2	250 3/4	+ 1/2
Kon. Hollandsche Lloyd	160	160 1/2	162 1/2	+ 2 1/2
Kon. Ned. Stoomboot-Mij.	226 3/4	223	225 1/4	— 1 1/2
Kon. Paketvaart-Mij.	242 1/2	238 1/2	241 3/4	— 3/4
Maatschappij Zeevaart	295	263	269	— 26
Nederl. Scheepvaart-Unie	242	239 1/2	241 3/8	— 3/8
Nievelt Goudriaan	1140	1140	1140	
Rotterdamsche Lloyd	253 1/2	252	253 1/2	
Stoomv.-Mij. „Hillegersberg”	340	340	340	
„ „ „Nederland”	240	234 3/4	237 1/2	— 2 1/2
„ „ „Noordzee”	207	207	186 1/2	— 20 1/2
„ „ „Oostzee”	324	309 1/2	310	— 14

Hetzelfde kan niet worden gezegd van de *cultuurmarkt*. Nog steeds is men hier bevreesd voor het doorvoeren van nieuwe uitgaven van aandelen of van obligaties, naar het voorbeeld der Cultuur Maatschappij der Vorstenlanden, waardoor herhaaldelijk nieuwe contramine-posities worden geschapen, die echter te eeniger tijd een enormen steun aan

een eventueel marktherstel zullen moeten verleenen. De handel in aandelen Handelsvereniging „Amsterdam” en Cultuur-Maatschappij der Vorstenlanden is inmiddels wel eenigszins afgenomen, hoewel de groote posities in deze fondsen nog steeds een zeer aanmerkelijke belangstelling doen voortbestaan. De koersvariatiën zijn echter van veel geringer omvang geworden dan eenigen tijd geleden.

De ook in *tabaksfondsen* bestaande baisse-groep heeft gedurende de afgelopen week reeds ten deele geleid tot een krachtig herstel in aandelen Senembah. Het bericht, dat de Sumatra-tabakplanters besloten hebben tot inkrimping van den aanplant voor oogst 1919 met ruim 40 pCt. bleef vrijwel zonder invloed op de markt, omdat men dezen maatregel had voorzien en reeds in de koersen had verdisconteerd. Daarentegen doken wel opnieuw geruchten op omtrent uitkeering van een groot dividend en van een „bonus” op aandelen Senembah, hetgeen voldoende was, om verschillenden tot overhaaste dekkingsaankopen te brengen. Dat hierbij vaak geforceerd te werk is gegaan, bewijst wel de annonce, juist hedenavond in de Amsterdamsche dagbladen verschenen, waarin één der handelaren in tabaksfondsen dergelijke praktijken aan de kaak stelt.

In deze afdeling ter beurze waren voorts aandelen Holland-Sumatra tot hoogere prijzen gezocht, in verband met de mededeeling der directie, dat zij de oogsten 1917 en 1918 geheel tot loonende prijzen heeft verkocht. In zoverre de koersverheffing op deze reële feiten was gebaseerd, was zij ongetwijfeld volkomen te wettigen. Reeds spoedig is echter ook hier door middel van een bepaalde financiële pers gebruik gemaakt van de neiging van het publiek om alle omstandigheden in den beginne „couleur de rose” te zien en is de koers buiten verhouding, hoewel gelukkig niet tot duizelingwekkende hoogte, opgevoerd, waarna een reactie dan ook niet is uitgebleven.

De omzetting in *rubberwaarden* waren van geen betekenis; de stemming in deze fondsen was echter in den grond wel vast te noemen.

Méer handel vond plaats in *petroleumwaarden*, die afwisselend een rijzende en een dalende tendens te aanschouwen hebben gegeven. Voor aandelen Koninklijke Petroleum bestond echter voortdurend vraag, al werd deze wel eens overheerscht door aanbod, dat uit verkoopen wegens winstnemingen ontstond. De overige, en speciaal de Roemeense soorten, hadden echter meer onder verkoopdrang te lijden. Geruchten, als zoude de Oostenrijksche Regeering reeds doende zijn onderhandelingen aan te knopen om te geraken tot overname van sommige Nederlandsche raffinaderijen in Roemenië, hadden slechts voorbijgaand een stimulerende uitwerking op het koerspeil.

De markt voor *bankaandelen* bleef vrijwel op één hoogte. Op den 7den Juni a.s. zal de Amsterdamsche Bank overgaan tot het emitteren van f 5.000.000 aan nieuwe aandelen. De aandelen reageerden niet noemenswaard.

	28 Mei.	31 Mei.	3 Juni.	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	186	186 1/2	182*	- 4
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	168 3/8	167 1/2	168 7/8	+ 1/2
Rotterd. Bankvereniging ..	134	134	134	
Amst. Superfosfaatfabriek ..	162	160	158	- 4
Van Berkel's Patent	158	158	158	
Insulinde Oliefabriek	210	211 3/4	213 1/4	+ 3 1/4
Jurgens' Ver. Fabr. pr. aand.	104	104 11/10	105 1/4	+ 1 1/4
Ned. Scheepsbouw-Mij.	152	148 1/2	149	- 3
Philips' Gloeilampenfabriek	340	327 1/2	339	- 1
R. S. Stokvis & Zonen	545	532 1/2	526	- 19
Vereenigde Blikfabrieken ..	125	126 3/4	127	+ 2
Compania Mercantil Argent.	216 1/4	212 1/8	213 1/2	- 2 3/4
Cultuur-Mij. d. Vorstenland.	112	110	111 1/4	- 1/4
Handelsver. Amsterdam ...	283	274 1/2	275 3/4	- 7 1/4
Holl. Transatl. Handelsver.	135	134	133	- 2
Linde Teves & Stokvis	225	223	222	- 3
Van Nierop & Co's Handel-Mij	185	183	185	
Tels & Co's Handel-Mij	180 1/2	176	176	- 4 1/2
Gecons. Holl. Petroleum-Mij	186	185 1/4	191	+ 5
Kon. Petroleum-Mij.	525 1/2	517 1/2	531 1/2	+ 6
Orion Petroleum-Mij.	80	78 1/4	79 3/4	- 1/4
Steaua Romana Petr.-Mij ..	192 1/2	190 1/2	190 1/4	- 2 1/4
Amsterdam-Rubber-Mij.	156 1/2	153	155 1/2	- 1
Nederl.-Rubber-Mij.	95 1/4	93 1/4	95	- 1/4
Oost-Java-Rubber-Mij.	200	192	203	+ 3
Deli-Maatschappij	426	415	422	- 4
Medan-Tabak-Maatschappij..	183	175	182	- 1
Senembah-Maatschappij	537	532	560	+ 23

* ex claim.

De *Amerikaansche afdeling* heeft voornamelijk belangstelling getrokken door de koersrijzing in Marinewaarden

te New York, welke hier vrijwel geheel werd overgenomen. Toen echter de koers te Wallstreet blijken gaf neiging te vertoonen tot een zwakke reactie, was de teruggang hier ter beurze dadelijk veel scherper, dan aan de overzijde van den Oceaan het geval was. Overigens vond de meeste handel plaats in Steels en in de lichtere soorten der spoorwegmarkt, als Southern Rails.

	28 Mei.	31 Mei.	3 Juni.	Rijzing of daling.
American Car & Foundry ..	70	70 1/16	71 7/16	+ 1 7/16
Anaconda Copper	126 1/2	125 13/16	127 3/4	+ 1 1/4
Un. States Steel Corp.	86 3/16	85 3/8	86	- 3/16
Atchison Topeka	82 1/16	82 1/8	82 1/16	
Southern Pacific	81 3/4	80 1/2	79 1/2	- 2 1/4
Union Pacific	118 3/4	119 1/2	119 1/4	+ 1/8
Int. Merc. Marine afgest.	27 3/4	28 3/16	31 3/8	+ 3 7/8
" " " " " " " " " " " "	97 1/8	97 1/4	105 1/8	+ 8

De *geldmarkt* vertoonde onder den invloed van den coupontermijn eenige stroefheid; prolongatie liep op tot 3 3/4 pCt.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

3 Juni 1918.

Berichten van eenige verandering omtrent de verwachtingen der in Europa en overzeesche landen te velde staande graan oogsten, waarover in ons vorig weekbericht uitvoerig werd uitgeweid, hebben ons deze week niet bereikt. Evenmin wijst de loop der graanprijzen aan de Noord- en Zuid-Amerikaansche markten op wijziging in de oogstvooruitzichten. Wel zoude in ons land eenige regen zeer welkom zijn en aangenomen mag worden, dat dit ook in de naburige landen het geval zal zijn.

In Argentinië zijn de prijzen zelfs buitengewoon standvastig, terwijl te Chicago maïs en haver iets in prijs zijn gedaald.

De tarveaanvoeren aan de Noord-Amerikaansche markten toonden op enkele dagen der week eenige verbetering, doch hun omvang blijft bij voortdurend onbevredigend. Maïs komt echter nog steeds in ruime mate ter markt, en wordt ook in flinke hoeveelheden naar Europa verscheept. Van tarwe heeft de uitvoer vrijwel opgehouden.

Nadat Noorwegen reeds in de laatste dagen van April eene overeenkomst met de geassocieerde rijken had gesloten over den aanvoer van verschillende belangrijke invoerartikelen, waaronder graan, is zulk een verdrag nu ook tusschen Zweden en de geassocieerden, speciaal de Vereenigde Staten, tot stand gekomen. Zweden verbindt zich daarbij ongeveer 400.000 ton scheepsruimte ter beschikking der Entente te stellen en verkrijgt in ruil daarvoor het recht eene beperkte hoeveelheid graan en veevoeder uit Noord- en Zuid-Amerika aan te voeren. Denemarken heeft het zoo ver nog niet gebracht en ook voor Nederland laat eenige eigenlijke overeenkomst nog op zich wachten. Wel wordt heden bericht, dat twee Nederlandsche stoomschepen dezêr dagen naar de Vereenigde Staten zullen uitvaren ten behoeve van den graanaanvoer. Er schijnt dus kans te bestaan, dat nu ook de twee of drie reeds in Amerika met graan en meel geladen liggende schepen nu werkelijk binnenkort de reis naar Nederland zullen kunnen aanvaarden.

Zie de staat van noteeringen op de volgende pagina.

SUKER.

Volgens F.O. Licht blijven de berichten over den te velde staanden oogst in Duitschland zeer gunstig. Uit Oostenrijk-Hongarije worden de volgende rectificaties van den aanplant gemeld: in Bohemen eene inkrimping van 3.7 %, in Moravie eene inkrimping van 2.4 %, terwijl in Hongarije de uitbreiding bijna 25 % bedraagt, waaronder echter ook beetwortels, die voor andere doeleinden dan de suikerfabrikatie geplant zijn.

In Rusland heeft de tegenwoordige regeering alle suikerfabrieken evenals den met suikerbiëten bebouwen grond en de gebruikte materialen tot staats eigendom verklaard. De geheele suikerindustrie wordt onder toezicht geplaatst van eene centrale suikercommissie, hetgeen, naar men vrees, niet bevorderlijk zal zijn voor den aanplant van biëten. Daarbij dient opgemerkt te worden, dat bij verre het grootste gedeelte der suikerfabrieken niet in het hier bedoelde Rusland, doch in de Oekraïne gelegen is.

Op Java vonden verdere verkoopen plaats van suiker, zoowel uit den ouden als ook uit den nieuwen oogst, waarvan de details niet bekend gemaakt werden. Uitvoervergunningen worden door de Ned. Ind. Regeering coulant verleend. In April werden 37.633 tons van Java verscheept

Noteeringen.							Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.			
Data	Chicago			Buenos Ayres			Soorten.	3 Juni 1918	27 Mei 1918	3 Juni 1917
	Tarwe Juni	Mats Juni	Haver Juni	Tarwe Juli	Mats Juni	Lijnzaad Juni				
1 Juni '18	220 ³⁾	130 1/2	70	12,40	5,10	24,10	Tarwe	572,50 ¹⁾	572,50 ¹⁾	588,— ¹⁾
25 Mei '18	220 ³⁾	137 1/2	66	12,20	5,—	23,95 ⁶⁾	Rogge (No. 2 Western) ..	—	—	nom.
1 Juni '17	198 ⁴⁾	143 ⁴⁾	58 ⁴⁾	18,65 ⁵⁾	13,40	26,00	Mais (La Plata)	—	—	345,— ¹⁾
1 Juni '16	105 5/8 ⁴⁾	69 1/4 ⁴⁾	40 ⁴⁾	7,10 ⁵⁾	4,—	10,80	Gerst (46 lb. feeding)....	—	—	345,— ¹⁾
1 Juni '15	121 ⁴⁾	75 1/2 ⁴⁾	47 7/8 ⁴⁾	12,80 ⁵⁾	4,75	11,50	Haver (38 lb. white clipped)	—	—	20,— ¹⁾
20 Juli '14	82 ¹⁾	56 3/8 ¹⁾	36 1/2 ¹⁾	9,40 ²⁾	5,38 ²⁾	13,70 ²⁾	Lijnkoeken (Noord-Ame-rika van La Plata-zaad)	—	—	200,— ¹⁾

¹⁾ per Dec. ²⁾ per Sept. ³⁾ offic. vastgest. locoprijs ⁴⁾ per Juli ⁵⁾ per Juni ⁶⁾ Noteering van 24 Mei 1918.

¹⁾ Regeeringsprijs.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor verbruik in Nederland.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	26 Mei-1 Juni 1918	Sedert 1 Jan. 1918	Overeenk. tijdvak 1917	26 Mei-1 Juni 1918	Sedert 1 Jan. 1918	Overeenk. tijdvak 1917	1918	1917
Tarwe.....	—	—	205.287	—	—	31.072	—	236.359
Rogge	—	—	8.465	—	—	—	—	8.465
Boekweit	—	—	2.314	—	—	—	—	2.314
Mais	—	—	78.261	—	—	54.349	—	132.610
Gerst	—	—	22.949	—	—	9.563	—	32.512
Haver	—	—	10.025	—	—	15.042	—	25.067
Lijnzaad	—	—	8.322	—	—	7.560	—	15.882
Lijnkoek.....	—	—	19.432	—	—	20.576	—	40.008
Tarwemeel	—	—	12.957	—	—	3.051	—	16.008

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor België.

Tarwe	1.054	110.991	113.032	—	—	—	110.991	113.032
Mais	3.790	56.450	7.479	—	—	—	56.450	7.479
Rogge	—	5.174	—	—	—	—	5.174	—
Tarwemeel	—	—	—	—	—	—	—	—
Gerst	3.473	13.347	144	—	—	—	13.347	144

tegen 38.886 verleden jaar, waardoor de totale uitvoeren van 1 Mei tot einde April gebracht werden op 1.202.833 tons tegen 1.441.651 tons in 1916/17. Deze cijfers zijn — de omstandigheden in aanmerking genomen — niet onbevredigend. Na aftrek der binnenlandsche consumptie bedroegen de voorraden op Java einde April ruim 500.000 tons.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Juni	Londen			New York 96% Centrifugals.
		Tates Cubes No. 1	White Javas fob.	Amerlc. Granulated fob.	
31 Mei 1918....	f —	64/9	—	—	5,92
24 „ 1918....	„ —	64/9	—	—	5,92
31 Mei 1917....	„ 23 1/8	53/9	—	—	—
31 Mei 1916....	„ 31.—	47/1 1/2	21/—	30/6	—
21 Juli 1914....	„ 11 13/16	18/—	—	—	3,26

RUBBER.

De markt verkeerde in de afgelopen week in flauwe stemming, tengevolge der onzekerheid ten opzichte der plannen in Amerika. De prijzen brokkelen geleidelijk af en de week sluit als volgt:

Prima Hevea Crêpe loco	2/2 1/4	einde vor. week ..	2/3
Juni	2/2 1/2	Juni	2/3
Juli/Sept.	2.3 1/4	Juli/Sept.	2.4
Oct./Dec.	2/4 1/4	Oct./Dec.	2/4 1/2
smoked Sheets 1 d. minder		smoked Sheets 1 d. minder	
Hard cure fine Para	3/2 1/2	Para	3/—

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, dd. 18 April 1918.

Sedert ons laatste bericht hebben de prijzen van Amerikaanse katoen zeer sterk gefluoteerd en hoewel deze per saldo sterk gedaald zijn, sluit de markt weer wat vaster. De daling, die in Amerika is begonnen, is aan verschillende oorzaken te wijten o.a. aan de politieke berichten, de nieuwe recruteeringswet, de reductie van de molestpremies, de kans op maximumprijzen, maar vooral aan de goede vooruitzichten van den nieuwen oogst in Amerika. De markt blijft echter zenuwachtig en steeg onmiddellijk, toen de oogstberichten weer iets minder gunstig luiden. De fluctuaties in de Liverpoolmarkt bestaan hoofdzakelijk op papier, daar er in werkelijke katoen bijna geen zaken gedaan kunnen worden

bij gebrek aan voorraad. Dit geldt vooral voor Amerikaanse katoen, zoodat spinners, die deze noodig hebben, thans meer aandacht aan de andere soorten besteden. Prijzen van Egyptische katoen zijn ook wat flauwer, doch de vraag blijft goed.

De daling in Amerikaanse katoen heeft de zaken in katoenen garens bijna geheel doen ophouden. Spinners waren niet geneigd hun prijzen te verlagen, zoodat er bijna niets omgaat en men alleen bij de allerdingendste behoefte koopt. Over het algemeen is het vertrouwen in de tegenwoordige prijzen zeer geschokt en de markt blijft zenuwachtig. De meeste fabrikanten zijn echter goed van orders voorzien en kunnen dus gerust wat wachten.

De vraag naar manufacturen heeft ook zeer geleden door de groote fluctuaties in ruwe katoen. Koopers rekenen op prijsconcessies, die echter moeilijk te verkrijgen zijn en fabrikanten verkoopen liever niet voordat zij weten, hoe de tegenwoordige onzekere toestand zich zal ontwikkelen. Men hoort weinig van Indië en China en het schijnt, dat men daar op lagere prijzen rekent. Over het algemeen geeft men zich echter niet voldoende rekenschap van de moeilijkheden in Engeland en de overzeesche voorraden zullen eerst veel sterker moeten verminderen alvorens men daar nieuwe orders van beteekenis zal plaatsen.

Manchester, d.d. 25 April 1918.

In de prijzen van Amerikaanse katoen blijven de groote fluctuaties voortduren en de stemming wisselt sterk af. De vrees voor maximumprijzen is enigszins voorbij en de Amerikaanse markten houden zich nu meer bezig met de vooruitzichten van den nieuwen oogst, die ook weer beter zijn. Hoewel houders in het Zuiden zeer vasthoudend blijven, verwacht men toch, dat deze zulks niet zullen kunnen volhouden en dat bij de steeds grooter wordende verscheppingsmoeilijkheden, deze ten slotte wel zullen dalen. De positie in Liverpool blijft sterk niettegenstaande de lagere termijnmarkt, daar er bijna geen katoen voor nieuwe contracten beschikbaar is. De prijs van Egyptische katoen toont weinig verandering, doch de termijnmarkt is wat hooger.

Het verband tusschen prijzen van ruwe katoen en garens schijnt geheel verbroken te zijn. Spinners van Amerikaanse garens vragen steeds hogere prijzen niettegenstaande de lagere katoenmarkt en noteeringen voor garens zijn thans hooger dan toen katoen 3 pence duurder was. De vraag is nog steeds veel sterker dan het aanbod, zoodat spinners hun eigen condities kunnen stellen. Hoewel de positie ook wel gevaarlijk is, zijn er nog steeds genoeg zaken om de prijzen op te houden. Bovendien zijn de prijzen voor

Regeeringsorders zeer belangrijk lager, zoodat dus vooral de exporthandel de marktprijzen moet betalen, welke zeer veel hooger zijn, dan de garenprijzen in Amerika of andere landen. Dit heeft ook betrekking op Egyptische garens; die de laatste week ook weer een paar pence duurder geworden zijn. De uitvoercijfers voor Maart zijn gunstiger dan men gedacht had en de garenuitvoeren over die maand zijn nog geen millioen pond minder dan in dezelfde maand over 1917.

De doekmarkt is kalm bij zeer vaste prijzen. Er is meer vraag van Indië vooral voor lichte goederen, dhooties en gefinischde goederen, maar de hooge prijzen houden de meeste zaken tegen, zelfs al zouden fabrikanten de gevraagde hoeveelheden kunnen leveren. Men verwacht, dat het aantal weeftouwen, dat men mag laten loopen, spoedig verder ingekrompen zal worden en verschillende weverijen hebben hun productie reeds tot 50 % verminderd bij gebrek aan voldoende garens. Er wordt geregeld gekocht voor de kleinere markten, Zuid-Amerika en het binnenland, terwijl ook de Regeering nog steeds in de markt is.

Noteeringen voor Loco-Katoen.
(Middling Uplands).

	3 Juni '18	27 Mei '18	20 Mei '18	4 Juni '17	3 Juni '16
New York voor Middling ..	29,— c	29,05 c	26,25 c	22,70 c	12,70 c
New Orleans voor Middling	30,— d ¹⁾	28,75 d	29,25 c	21,75 c ²⁾	12,63 c ³⁾
Liverpool Good Midd. Americ.	22,06 d	21,70 d	21,94 d	14,88 d ³⁾	8,43 d ³⁾

¹⁾ 1 Juni. ²⁾ 2 Juni. ³⁾ Middling.

Ontvangsten in, en uitvoeren van Amerikaansche havens.
(In duizendtallen balen.)

	1 Aug. '17 tot 31 Mei '18	Ooreenkomstige perioden	
		1916-'17	1915-'16
Ontvangsten Gulf-Havens..	5897	6779	7045
„ Atlant. Havens			
Uitvoer naar Gr. Brittannië	3821	2378	2345
„ 't Vasteland.			
„ „ Japan etc...			
„ „ „		453	—
Voorraden in duizendtallen	31 Mei '18	31 Mei '17	31 Mei '16
Amerik. havens	1189	868	1082
Binnenland	934	742	603
New York	—	87	226
New Orleans	—	206	262
Liverpool	307 ¹⁾	532	677

¹⁾ 1 Juni.

WOL.

De verschepingen van Zuid-Amerika voor de periode 1 Juli 1917—28 Februari 1918 bedroegen:

van Buenos-Ayres naar:

Italië	14 507 bn.
Spanje	3.760 „
Frankrijk	18.270 „
Engeland	1.493 „
Nederland	150 „
Japan	4.393 „
Brazilië	31 „
Philadelphia	1.530 „
Boston	67.045 „
New York	29.106 „

van Montevideo naar:

Genua	12.941 bn.
Vereenigde Staten	7.978 „
Frankrijk	2.759 „
Diverse landen	4.280 „

Men neemt aan, dat zich nog belangrijke verkochte partijen op beide markten bevinden, die tengevolge van gebrek aan scheepsruimte nog niet vervoerd konden worden.

VERKEERSWEZEN.

RIJNVAART.

Week van 24 Mei tot 3 Juni 1918.

In de afgelopen week waren de toevoeren naar de laadhavens geringer dan de vorige weken, hetgeen een daling in de vrachten tengevolge had. De val van den Rijn kon hierin geen verandering ten gunste brengen, zoodat de vrachten aan het eind van de week nog met Mk 2,— bleven genoteerd.

De geringere verladingen hadden begrijpelijkerwijze invloed op het sleeploon, dat van 16 pf. per Centner in het begin van de week tot op 14½/15 pf. per Centner aan het einde der week werd genoteerd.

Over het algemeen wordt in deze maand druk transportverkeer verwacht, zoodat de vooruitzichten niet slecht zijn.

De waterstand te Caub was einde der week 1,80 Meter. Van Rotterdam naar de Ruhrhavens werd geen vracht genoteerd. Het sleeploon varieerde tusschen 20 en 10 cents boven het 50-cents-larief.

SCHEEPVAART.

1 Juni 1918. De toestand van de scheepvaart bleef ongewijzigd.

INKLARINGEN TE IJMUIDEN.

Landen van herkomst	Mei 1918		Mei 1917	
	Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.
Binnenl. havens.	3	328	6	568
Groot-Brittannië	—	—	7	5.569
Noorwegen	4	550	7	2.000
Zweden	—	—	14	4.622
Denemarken....	1	167	—	—
Westk. Afrika ..	—	—	1	564
Ned. Oost-Indië.	—	—	2	7.107
Vereen. Staten..	—	—	11	23.631
Zuid-Amerika ..	—	—	3	6.997
Totaal	8	1.045	51	51.058
Periode 1 Jan.-31 Mei	106	31.080	249	232.055 ¹⁾
Nationaliteit.				
Nederlandsche ..	8	1.045	40	46.329
Britsche	—	—	1	397
Duitsche	—	—	1	513
Noorsche	—	—	2	966
Zweedsche	—	—	7	2.853
Totaal	8	1.045	51	51.058

¹⁾ 1913, 917 schepen met 1.047.695 N. R. T.

(Halverhout & Zwart's Scheepsagentuur.)

NIEUWE WATERWEG.

Landen van herkomst	Mei 1918		Mei 1917	
	Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.
Binnenl. havens.	8	75	19	5.209
Groot-Brittannië	25	30.072	48	22.176
Duitschland	—	—	37	29.828
Noorwegen	23	2.512	5	1.622
Zweden	11	2.164	15	8.728
Denemarken....	1	83	2	1.263
België	—	—	1	543
Frankrijk	2	216	—	—
Spanje	—	—	1	144
Ned. Oost-Indië	—	—	2	7.668
Vereen. Staten..	16	38.393	34	85.646
Argent. Uruguay	1	1.222	—	—
Chili	—	—	4	12.508
Totaal	87	74.737	168	175.335
Periode 1 Jan.-31 Mei	421	354.090	703	637.272 ¹⁾
Nationaliteit.				
Nederlandsche ..	58	30.673	70	110.527
Britsche	12	4.449	38	17.535
Duitsche	—	—	40	32.117
Noorsche	6	14.185	4	6.376
Belgische	10	23.444	—	—
Fransche	1	1.986	1	—
Zweedsche	—	—	14	6.349
Andere (Hong.)	—	—	1	2.431
Totaal	87	74.737	168	175.335

¹⁾ 1913, 4674 schepen met 5.552.511 N. R. T.

(Dirkzwager's Scheepsagentuur.)

De N.V. Nederlandsche Huistelefoon-Maatschappij

ROTTERDAM

Telefoon 3600

'S-GRAVENHAGE

Telefoon H 280, 300

GRONINGEN

Telefoon 1555

levert uit voorraad TELEFOON-, SCHEL-, ELECTR. KLOK-INSTALLATIES, etc.,
in huur en koop.

Herstelt en onderhoudt onder garantie ook alle niet door haar uitgevoerde installaties.

PROSPECTUS GRATIS.

NEDERLANDSCHE GRONDBRIEFBANK

HEERENGRACHT 495, AMSTERDAM

5 pCt. Obligatiën (Grondbrieven) tegen Beurskoers
Ge certificeerd door de Centrale Trust-Compagnie

Verkrijgbaar in stukken van f 2500,—, f 1000,—, f 500,— en f 100,—
op elk goed effectenkantoor

KONINKLIJKE HOLLANDSCHE LLOYD

AMSTERDAM

Geregelde
Passagiers- en Vrachtdienst
met nieuwe, moderne
post-stoomschepen

TUSSCHEN

AMSTERDAM

EN

ZUID-AMERIKA

VIA

NEW YORK

GRONINGSCHE CREDIET- EN HANDELSBANK

GRONINGEN, APELDOORN, APPINGEDAM, ASSEN EN VEENDAM

Kapitaal f 5.000.000,—

Geplaatst en volgestort f 2.000.000,—

Reserves ruim. f 387.000,—

VERSCHAFT BEDRIJFSKAPITAAL AAN
LANDBOUW, HANDEL EN NIJVERHEID

INCASSO — DEPOSITO — SAFE DEPOSIT

**CANOY-
HERFKENS**

Schoorsteenbouw

VENLO

„Internationale Bank”

voor Zakelijken Waarborg

TE GRONINGEN

Geeft 5% PANDBRIEVEN uit in stukken van
f 1000 en f 500 tegen den koers van 97%

DE SPAARNE-BANK

HAARLEM

Gestort Kapitaal en Reserves f 1.184.000,—

REKENING-COURANT, CREDIETEN, INCASSEERINGEN, ASSURANTIËN,
WISSELS, EFFECTEN, COUPONS, PROLONGATIËN, DEPOSITO'S, ENZ.

HAARLEMSCHE BANKVEREENIGING

HAARLEM, AALSMEER, BEVERWIJK, BLOEMENDAAL, EDAM, HILLEGOM,
HOOFDDORP, LEIDEN, LISSE, PURMEREND, IJMUIDEN, ZANDVOORT.

Volgestort Kapitaal f 3.050.000,—

Reserve f 721.500,—